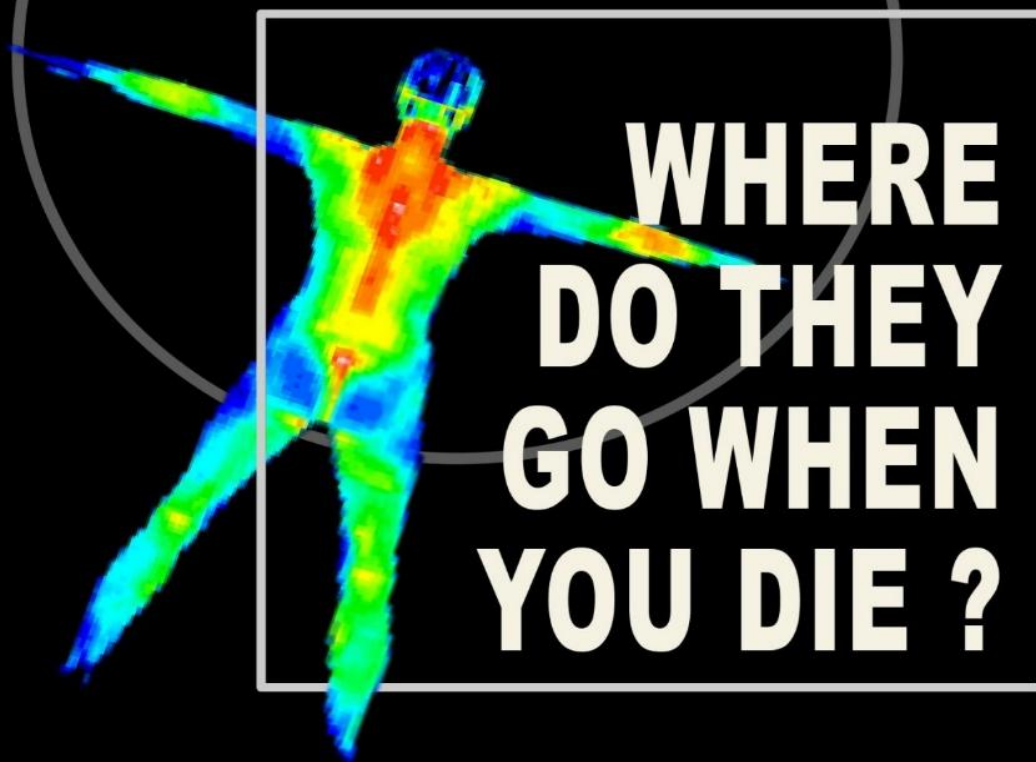

Body, Soul & Spirit

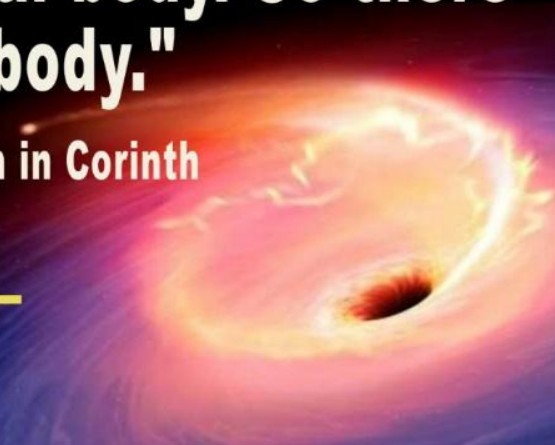

"There is a physical body. So there is also a spiritual body."

The Apostle Paul to the church in Corinth

---

by Joe McKinney and Randolph Dunn

Nbiputa Akwukwo Nso

Nkwuputa Onye isi ala

BibleWay Publishing bu ozi Akwukwo Nso anaghi akwu ugwo. Ihe kacha lekwasị anya bu na webusaiti na akwukwo dijitalu nke International Bible Knowledge Institute. Ebumnobi IBKI bu ime ka onye o bua nwere mmasi imutaku gbasara Chineke na uche Ya nweta ihe mmuta Bible. Achoghi umu akwukwo ka ha gaa Institutelo Oru iji nweta asambodo ma o bu diploma. Enwere ike muo nkuzi ndi a n'intaneti ma o bu n'ime klaasi, site na Zoom, budata ya na ngwaoru dijitalu, zite email, biputa, ma o bu jiri ndi mmadu n'otu n'otu, otu, ma o bu uka mee ihe n'ozu mgbaso ozi ha. IBKI abughi ulo oru enwetara ikike.

Anyi na-akwado ka i muo Baijbul gi iji choputa izi ezi nke ihe e kwuru n'ihe omumu ndi a ma o bu n'ebe o bua ozu. "Nkwa" ndi eweputara na nkuzi nke International Institute of Biblical Knowledge (IBKI) bu echiche nke ndi odee ma o bu ndi nchikota. A na-enwekarị echiche a na-ege nti n'ihe a na-egere egere, vidio, na ihe omumu, yana nkwa Bible; na, na nkuzi nke ndi nkwsa, ndi ozi, ndi ukochukwu, ndi ukochukwu na ndi raba.

I ga-enyocha nkwa niile, echiche, na nkuzi nke ndi a mgbe niile ebe o bu oru gi icho, mara na ime uche Chineke.

Iji choputa eziokwu nke ozizi o bua, guo nsuhari Bible di iche iche, guokwa akwukwo okwa okwu na akwukwo okwa okwu Bible iji muta ihe okwu ma o bu nkebiokwu i na-amabughi putara. Kpachara anya na nkwa okwa okwu o bua, ka akwukwo okwa okwu na-enye mputara mkpuruokwu na nkebiokwu site na asusu mbu ruo na ojiji ugbo a.

Ihe okwu na nkebiokwu putara na-agbanwe ka oge na-aga. Ozokwa, enwere ike isuhari otutu okwu Grik ka o buru otu okwu, nke nwere ike igbago ihe mbu putara.

Ka i kwe ka Chineke duzie gi n'imu Okwu ya bu Baijbul.

IBKI na-enye ikike nbudata na imeputagharị maka ebumnuche na-abughi nke azumahia nkuzi ha n'ozuzu ya. Na-enwere onwe gi jekorita mana anaghi ere, gbanwee ma o bu kwuo akwukwo ma o bu nkuzi.

Randolph Dunn, Onye isi ala

Kpoturu anyi: info.IBKI.english@gmail.com

Weebusaiti: thebiblewayonline.com/IBKI-English.html

Ahụ, Mkpụrụ obi na Mmụọ Ebee ka Ha Na-aga Mgbe ! Nwụrụ?

Randolph Dunn

Isi nke 1

Kedu ihe na-eme ahụ, mkpụrụ obi na mmụọ?

Ná mmalite, Chineke kere eluigwe na ụwa. Ụwa enweghị ọdịdị na ihe tọgbọrọ n'efu. (Jenesis 1:2) “Chineke wee si, Ka mmiri nke dị n’okpuru eluigwe chikọta ọnyị n’otu ebe, ka e gosikwa ala akọrọ. O we di otú a ka Chineke kpọrọ ala-akọrọ ahu Ala. (Jenesis 1:9-10) Chineke we si, Ka ala weputa anu di ndu di iche iche, anu-ulo na ihe nākpụ akpu na anu-ọhia di iche iche nke uwa: o we di otú a. (Jenesis 1:24)

Mgbe ahụ, Chineke kere mmadụ, ihe anụ ahụ na nke ebighị ebi n'oyiyi nke ihunanya, ezi omume, udo na ebere. Ọ gwaziri Adam na Ịv ka ha lezie anya n’ebe e debere ya, ka ha mụọ ọmụmụ na ịmụba, ghara irikwa mkpụrụ sitere n’osisi ịma ezi ihe na ihe ọjọọ. Ma ha mehiere mgbe ha mere ihe na-agụ ha agụụ ma nupụ isi site n’iri mkpụrụ osisi ahụ. Nnupụisi a butere ọnwụ anụ ahụ na ebighi ebi. Nke a metụtara mmadụ nile n’ihi na “mmadụ nile emehiewo, ha adighi erukwa otuto Chineke.” (Ndi Rom 3:23)

Ọchịchọ Chineke bụ ka mmadụ nile gbanwee site n’uzọ ndụ mmehie ha, sachaa ma mee ka ha dij ọcha site n’ọbara Kraịst wetara mgbaghara mmehie, ka e wee mee ka ha na Chineke dij ná mma. Iji mezuo nke a, a ghaghị ịchụ àjà mmehie ọ na-anakwere. Jisus nke Nazaret, Chineke n’ọdịdị mmadụ, onye churụ aru Ya nke na-enweghị mmehie dika naanị ihe àjà mmehie zuru oke maka onye ọbụla na-etinye okwukwe na ntụkwasị obi na Kraịst site na nrube-isi site n’ibụ onye e liri ya n’ime ọnwụ Ya, welitere mmụọ ọhụrụ, tinyin n’ime Nzukọ-nsọ nke Kraịst, nyekwa ya Mmụọ Nsọ ka ọ bụrụ onyinye. Mgbe ahụ ndị nọ na Kraịst ga-eto ma tozuo okè n'oyiyi Chineke - ihunanya, ikwesị ntụkwasị obi, udo, ebere, eziokwu - site n’ịnọgide n'okwu Kraịst na ibi ndụ dika uche Ya siri dij.

Ọ bụrụ ndị nọ na Kraịst na-anọgide na-ekwesị ntụkwasị obi, akara aka ha bụ ndụ ebighi ebi ha na Chineke, Kraịst, Mmụọ Nsọ na ndị ọzọ e mere ka ndị ezi omume site n’ọbara nke Kraịst. Otú ọ dij, ọdịnihu nke ndị nnupụisi, ndị na-ekwesighi ntụkwasị obi na ndị na-enweghị nchegharị bụ ọnwụ ebighi ebi na Ekwensu.

Ndị dij ka Job na-ajukarị ihe na-eme mgbe ọnwụ anụ ahụ gasiri na-ajụ; "Ọ bụrụ na mmadụ anwụọ, ọ ga-adị ndụ ọzọ?" (Job 14:14)

Tupu a na-ekwu “Ọ bụrụ na mmadụ anwụọ, ọ ga-adị ndụ ọzọ?”, nkọwa ọfọdụ nke okwu ndị e ji mee ihe n’omumụ ihe a na ntụleghachi ịdị adị mmadụ site na mmalite dị n’usoro.

Ahụ- Nwoke a na-ahụ anya na nke anụ ahụ - akụkụ anụ ahụ na ọbara nke mmadụ.

"Jehova, bú Chineke, we kpua madu nke sitere n'ájá, we kuye ume ndu n'oghere imi-ya abua, madu ahu we ghọ ihe di ndu."(Jenesis 2:7-8)

Ọbu-aka-Gi abua merem, ma ụbụ a I mebisirim: Cheta na I merem ka ọ di ka urọ, ọ bu kwa n'ájá ka I meworo ka m'mere?(Job 10:8-9)

"N'ihia na ihe na-eme umụ mmadụ na-emekwa anụmanụ; otu ihe na-adabara ha: dị ka otu na-anwụ, otú ahụ na-anwụkwa nke ọzọ. N'ezie, ha niile nwere otu ume, mmadụ enweghị uru karịa anụmanụ, n'ihia na ihe niile bụ ihe efu. Ha niile na-aga n'otu ebe: ha niile sitere na ájá, ha niile na-alaghachi n'ájá."(Eklizias 3:19-21)

Ọnwụ- Nkwụsị ọrụ nke obi, akpa ume, ụbụrụ, wdg nke anụ ahụ.

N’ihe ndekọ nke iju mmiri ahụ, ọ na-ekwu “ihe nile dị n’ala akọrọ nke ume ndụ dị n’oghere imi ya.” (Jenesis 7:22)

“Anụ ahụ nke mmụọ na-adighị anwụ anwụ.”(Jems 2:26)

“Ma dị nnọọ ka a kara aka na mmadụ ịnwụ otu ugboro, mgbe nke ahụ gasịkwara ikpe ga-abia, otú ahụ ka Kraịst, ebe e chụrụ otu ugboro ka o buru mmehie nke ọtụtụ mmadụ, ga-apụta nke ugboro abụọ, ọ bughị ime mmehie kama iji zọpụta ndị na-echere ya.”(Ndị Hibru 9:27-38)

Ikwu: Ahụ mmadụ bụ unyi na-adighị ndụ ruo mgbe Chineke kunyere ume n'anụ ahụ ma nye mmadụ mkpụrụ obi na mmụọ.

ili -Ili bụ ebe ọ bụla a hapụrụ ma ọ bụ tinye anụ ahụ nwurụ anwụ - oke osimiri, ọzara, ili, ma ọ bụ ihe ọ bụla na-egosi ihe fọdụrụ.

HADES -Hades sitere na okwu Hibru sheol na okwu Grik aidos ma obu hadou nke putara ebe obibi nke nkpuru obi ndi nwuru anwu - uwa nke anaghi ahu anya ma obu ihe a na-ahughi nke nkpuru obi ebighi ebi nke ndi nwuru anwu n'anụ ahu.

Ikwu: Ọfọdụ Bible atugharịwo n'uzọ hiere ụzọ aidos na hadou dị ka "hel." Ma okwu maka hel bụ geénnee - ebe edobere ekwensu. Ntugharị asụsụ a akpatala nnukwu mgbagwoju anya.

“E todụ otu ogbenye aha ya yi yi uwe ποcha na ποcha d’mma nke na-eri oriri n’uju kwa ubochi. ahụhụ, o weliri anya ya elu, hụ Ebreham n’ebe d’anya na Lazaros ka o nọ n’akụkụ ya.”(Luk 16:19-23)

Ikwu: Hedis nwere akụkụ paradajs maka mkpụrụ obi ezi omume na akụkụ ntaramahụhụ maka ndị juru irubere Chineke isi, ndị nnupụisi, ndị na-ekwesighi ntụkwasị obi na ndị ajọ omume.

HELU– Okwu Hibru geénnee pụtara na mbụ ebe ndị Juu na-ekpere arụsị na-akpọ ụmụ ha ọkụ ná ndụ d’ka ofufe nye chi Molok na Bel. Mgbe e jee biri n’ala ọzọ nke Babilon, ndagwurugwu a ghoro ebe a na-ekpofu ihe n’obodo, ọkụ nọkwa na-ere mgbe nile. O b’ara igosi ala-mo, ebe ebighi-ebi nke ndị ajọ-omume, na-emegide eluigwe. [Akụkọ ọkọwa okwu nke Easton, Akụkọ Ọmụmụ Baibul nke Biblesoft]

OBI– Okwu Grik psuche putara ndu ebighi ebi nke mmadu, imata ako na uche ya nyere madu mgbe Chineke kuru ume ndu nime ya. A na-akpọkarị nke a d’ka obi ma o bu ihe d’ n’ime ya.

Emenyu-kwa-la ọkụ nke Mọ Nsọ, unu eleli-kwa-la amuma nile: nwalenu ihe nile, jidesie ezi ihe ike, wezuga ihe ọjọ o bula: ka Chineke, bú Chineke nke udo, do kwa gi nsọ nime nsọ nile: dum mmụọ, mkpuru obi na aruedebe-kwa-nu ka unu ghara ita uta n’obibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. Onye na-akpọ gi kwesiri ntụkwasị obi, o ga-emekwa ya" (1 Ndị Tesalonaika 5:19-24)

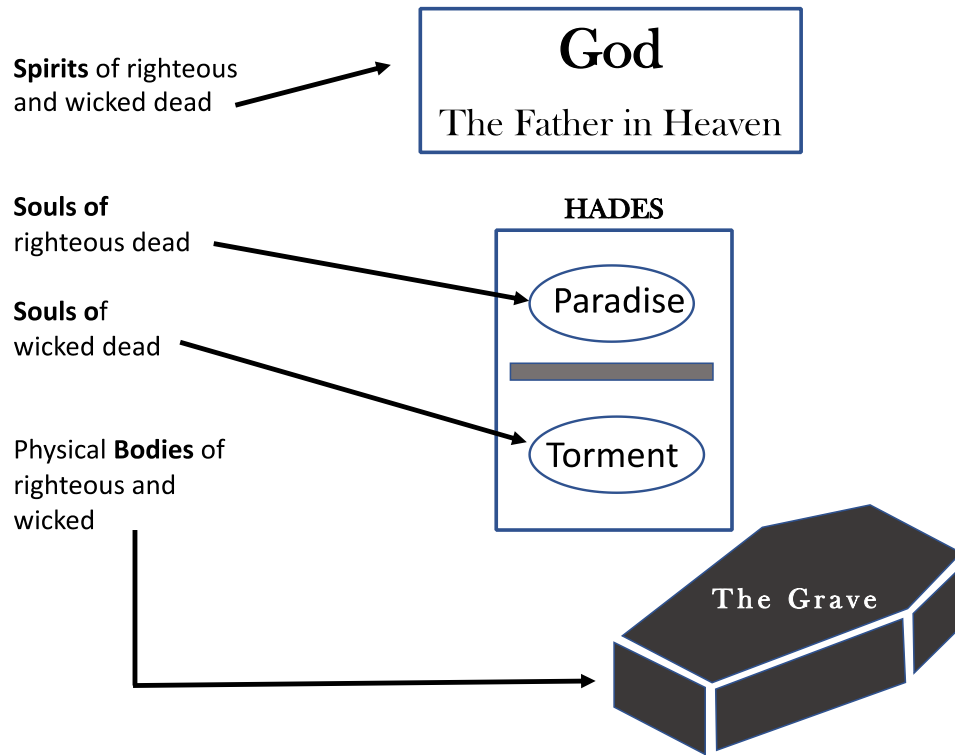
Matiu deko Jizos na-ekwu, si: “Atula egwu ndi na-achọ igbu ahụ gi; ha apughị imetụ mkpuru obi gi aka. (Matiu 10:28)

MMỤỌ -Okwu Hibru bu neshamah na okwu Grik pneuma na-ezo aka na mmụọ mmadu nke Chineke kere n’ime ya nke na-alaghachikwute Chineke mgbe mmadu nwuru. "Ajá (ahụ) na-alaghachi n’ala o si pụta, mmụọ na-alaghachikwutekwa Chineke onye nyere ya." (Eklisiastis 12:7)

Pọl degaara Ndị Kraist nọ na Rom akwukwo, si: “Mmụọ nsọ n’onwe ya na-esokwa mmụọ anyi na-agba àmà na anyi bu ụmụ Chineke.” ... “Mmụọ Nsọ na-enyere anyi aka n’adighi ike anyi, anyi amaghị ihe anyi kwesiri ikpe ekpere, ma mmụọ n’onwe ya na-arịochitere anyi aririo site n’isu ude nke okwu a na-apughị ikwuputa: ma onye na-enyocha obi anyi maara uche nke mmụọ nsọ, n’ihi na Mmụọ Nsọ na-arịochitere ndi nsọ d’ka uche Chineke si d’i.” (Ndị Rom 8:16; 26-27)

Ikwu: “Mmụọ Nsọ” mgbe a na-ekwu na o bu Chineke bu nke a na-asugharika ka Mụọ nke Chineke, Mmụọ nke Kraist, Mmụọ Nsọ ma o bu Mmụọ ziri ezi.

Ikwu: Okwu Aramaic nke mmirich a sughariri ibu “mmụọ”, na-ezo aka na anumanu na-eku ume ndu gnyere mmadu.

Isi nke 2

Oge Mgbe Kraịst nọ n'ụwa

“Mmụọ ozi nke Onyenwe anyị pụtara ihè nye ya [Josef] ná nrọ, si, Josef, nwa Devid, atụla egwu ịkpọrọ Meri ka ọ bụrụ nwunye gị;

Ikwu: Jizọs na-azọpụta “Ndị Ya” Ọ BUGHỊ mmadụ niile.

Jon onyeoziri dere, si: “N’echi ya, ọ (Jon, onye na-eme baptizim) hụrụ Jizọs ka ọ na-abịakwute ya, o wee si: ‘Lee, Nwa atụrụ Chineke, onye na-ebupụ mmehie nke ụwa.’” (Jon 1:29)

“Ya mere, e dewo ya n’akwụkwọ nsọ, na Kraịst ga-anwụ anwụ (site n’ịkpọgide n’obe) na n’ubochi nke atọ ka e si na ndi nwuru anwụ bilie, ka e wee kwusaa ncheghari na mgbaghara mmehie n’aha ya nye mba nile (ndi Juu na ndi Jentail), malite na Jerusalem.” (Luk 24:46-47)

Ikwu: Ufodu ndi na-ekwu na mmadụ niile ga-aga eluigwe. Ọ bụrụ na nke a bụ eziokwu mgbe ahụ ịkpọsa “ncheghari na mgbaghara” nke mmehie adighi mkpa.

Jisus siri ya, Mu onwem bu uzo, na ezi-okwu, na ndu: ọ dighi onye ọ bula nābiakute Nna-ayi ma-
ọbughi site na Mu. (Jọn 14:6-7)

"N'ime ya(Kraist) anyi nwere mgbaṣa site n'ọbara ya, bu mgbaghara nke njehie anyi, dika ụbara
nke amara Ya si di." (Ndi Efesos 1:7)

Obere oge tupu a kpogidere Jizos n'obe, Jizos gwara ndi na-eso ụzọ ya, si: "Mu onwe m hapuru
Nna m wee bata n'ụwa: ugbu a, m na-ahapu ụwa, na-alakwurukwa Nna m." (Jọn 16:28)

Ikwu: Ma Jizos ga-ebu ụzọ mezuo ebumnobi O si n'eluigwe rịdata maka ya. Nwa-aturu nke
Chineke ga-achuriri onwe ya nye Chineke di ka aja mgbaghara mmehie ka O buru mmehie nke
mmadu n'ahụ Ya mgbe ọ nọ n'obe." (2 Pita 2:24)

Ya onwe ya(Kraist) buru mmehie ayi n'aru ya n'elu osisi, ka ayi we nwua n'ebe mmehie di ndu n'ezi
omume; Site n'onya-ya ka emeworo ka i di ike. (1 Pita 2:24)

Jizos gwara onye ohi ahụ a kpogidere ya na ya n'obe, "N'ezie, a si m gi, taa, mu na gi ga-anọ na
Paradais." (Luk 23:43)

N'oge awa nke itoolu ọ foro obere ka ọ nwuo, Jizos chere na Chineke gbahapuru ya na-eti mkpu,
"Chineke m, Chineke m, gini mere i ji hapu m?" (Matu 27:26)

Mmuo Kraist wee "gaa kwusaara ndi mmuo no n'ulo mkporo (okwu Grik kerusso – nke putara
onye na-ekwusa ozi oma, na-ekwusa ozi oma) n'ihi na ha erubeghi isi." (1 Pita 3:19-20)

Okwu: Akwukwo Nso gbachiri nkiti gbasara odinaya nke mkpasa ya. Jizos gaara ekwusara ndi
no na Paradais na a na-agbaghara ha mmehie ha ugbu a di ka aha mkpuchi mmehie zuru okè.

Otu ihe gbanwere n'uzo di iriba ama mgbe Jizos rigoro laghachikwuru Nna ahụ. O bufere Paradais
na mkpuru obi niile di n'ime ya gaa n'eluigwe. "Mgbe ọ rigoro n'elu, ọ duru usu ndi emere ka ha
je biri n'ala ozo, we nye madu onyinye-inata-iru-oma." (Ndi Efesos 4:8)

Ikwu: E mewe ka "igwe ndi a dororo n'agha" bu mkpuru obi ezi omume e jichiri na Paradais di
ocha, gbagharawo ha, ma burukwa Jizos n'eluigwe, bu eluigwe. Mkpuru obi ndi fodoru n'akuku
ahuhu nke Hedis na-echere ubochi ikpe ahụ.

Isi nke 3

Oge Mgbe Kraist loghachikwutere Chineke

Jizos kwere nkwa:"M ga-ewu nzuko nke m (Kraist) na onu uzọ Hedis agaghị emeri ya." (Matiu 16:18)

Ikwu: "Uka Kraist" abughị ulọ, ulọ nsọ ma o bu ebe nsọ kama o bu otu nke ndi mmehie agbaghara mmehie mere ndi ezi omume site n'obara Kraist.

Ikwu: Onu uzọ ma o bu onu uzọ Hedis bu onwu, Setan na-ejide mmadu. Ebe o bu na onwu agaghị emeri nzuko-nsọ nke Kraist, ya mere ndi no n'alaeze Ya bu ndi nwuru mgbe mbilite n'onwu na nrigo nke Kraist anoghị n'agha na Hedis.

Ikwu: Ndi ajo omume na-anogide na Hedis, ulọ mkporo na-edobe mkpuru obi nke ndi na-enweghị mgbaghara ruo mgbe Kraist ga-aloghachi.

Pọl choro:

"Ipụ na inonyere Kraist."(Ndi Filipai 1:23)

"Ya mere, anyi na-enwe obi ike mgbe niile, marakwa na o buruhaala na anyi no n'ulo n'anụ ahụ, anyi anoghị n'ebe Onyenwe anyi no: anyi na-ebi ndu site n'okwukwe, o bughị n'anya, anyi nwere obi ike, a si m, na-ahoro ka anyi puo n'anụ ahụ na n'ulo Onyenwe anyi."(Ndi Korint 5:6-8)

"N'ihia na Chineke edoghị anyi ka anyi na-enwe onuma(nhuhu ebighi ebi) kama inata nzoputa site na Onyenwe anyi Jizos Kraist. O nwuru n'ihia anyi ka, ma anyi na-amu anya (di ndu) ma anyi na-arahu ura (ndi nwuru anwu), anyi (ndi no n'ime Kraist) ka anyi na ya diri ndu. Ya mere na-agbaritanu ibe unu ume ma na-ewuliritanu ibe unu elu, di nnoo ka unu na-eme n'ezie." (1 Ndi Tesalonaika 5:9-11)

Ikwu: Ihe a niile kweoro n'ochicho Pol. Olileanya ya, mgbe o nwuru, abughị iga Hedis ebe a na-agaghị ahụ Jizos ozo kama iga eluigwe, ka ya na Kraist noro.

"Mgbe o meghere akara nke ise, ahuru m n'okpuru ebe ichuaja mkpuru obi nke ndi ahụ e gburu n'ihia okwu Chineke na amà ha debere."(Mkpughe 6:9)

"Mmụọ ozi ozo, onye ji ihe nsure oku na-esi isi utọ, biakwara guzoro n'ebe ichuaja ahụ, e nyere ya otutu ihe nsure oku na-esi isi utọ, ya na ekpere nke ndi nsọ nile, n'elu ebe ichuaja oia-edo di n'ihu ocheeze ahụ."(Mkpughe 8:3)

Ikwu: Na akara nke ise nke Mkpughe 6:9 Jon huru mkpuru obi nke Ndi Kraist e gburu n'ihia okwukwe bu ndi no n'okpuru ebe ichuaja na ebe ichuaja ahụ di n'ihu ocheeze Chineke n'eluigwe. Ya mere, ndi nwuru n'ihia okwukwe ahụ anoghị na Hedis kama n'eluigwe.

“Jizos siri ya, ‘Mu onwe m bu mbilite n’onwu na ndu: onye kwere na m ga-adi ndu, o burugodi na o nwuo: ma onye o bu la di ndu ma kwere na m agaghị anwu ma oji: i kwere nke a?(Jon 11:25-26)

Ikwu: Jizos kwere nkwa na ndi di ndu ma kwere, nwere okwukwe na ntukwasị obi na Ya agaghị anwu ma oji. O bu ezie na ahụ ha nkiti kwusiri iru oru na a ga-atufu ha, mkpuru obi ha na-adiru ebighi ebi ma na-aga kpomkwem na Paradais ahụ di n’eluigwe ka ha na Kraist ahụ bu onye kwuputara, “Abu m uzọ, eziokwu na ndu.” (Jon 14:6)

“Anyi kwenyere na Jizos nwuru ma bilie ozọ, yabu anyi kwenyere na Chineke ga-akpota ndi dara n’ura n’ime ya na Jizos.”(1 Ndi Tesalonajika 4:14)

Ikwu: Mkpuru obi nke Ndi Kraist, mgbe anu ahụ ha nwuru, na-aga ka ha na Jizos noro na Paradais n’Eluigwe ebe ha ga-anọ ruo mgbe nloghachi Ya, Obija nke Abu. Ebe o bu na mkpuru obi nke ndi a zoputara no n’eluigwe, mgbe ahụ o bu ihe ezi uche di na ya na ha ga-anonyere ya mgbe o ga-aloghachi.

“Amaara m otu nwoke n’ime Kraist nke afọ iri na anọ gara aga e weliri elu ruo n’eluigwe nke atọ.(2 Ndi Korint 12:2-4)

Okwu: Anoro Pol n’ime eluigwe nke atọ, eluigwe na elu igwe, yabu, a na-ezi paradais na-abughi Hedis, obere oge mgbe Kraist ruru eru.

Ikwu: Nye ndi Juu eluigwe nke mbu putara ikuku (eluigwe nke ikuku), eluigwe nke abuo putara mbara mbara igwe (eluigwe nke di n’akuku) na “eluigwe nke atọ” bu ebe obibi Chineke.

Ma mbe ha nuru ya, ha were iwe di oku, tachie ezé-ha megide Ya: ma Stifen, juputara na Mo Nso, we le anya n’elu-igwe, hu ebube Chineke, na Jisus ka O neguzo n’aka-nri nke Chineke: le, Mu onwem nahu elu-igwe ka emegheworo, na Nwa nke madu ka o neguzo n’aka-nri Chineke. Ha we kpuchiri nti-ha, neti kwa nkpu n’oke olu, ha nile we bakuru ya, dputa ya n’obodo, malite itu ya na nkume; O we da n’ala n’ikperè-ya abua, tie nkpu, si, Onye-nwe-ayi, echela nmehie a megide ha. Mgbe o kwuchara ihe a, o dara n’ura.”(Oru 7:54-60)

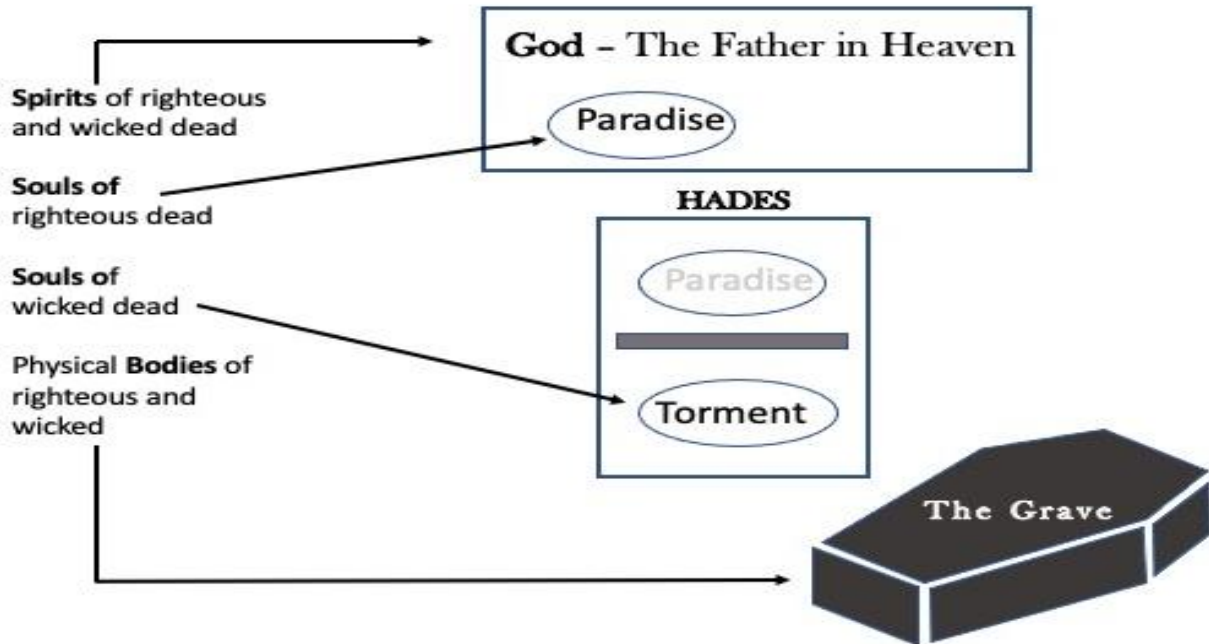
Akara ha mgbe Kraist gachara

Na-erubere Chineke isi	Ndi ajo omume na ndi nnupuisi
Mmuo nsọ na-alaghachikwute Chineke	Mmuo nsọ na-alaghachikwute Chineke
Ahụ na-alaghachi n’ájá	Ahụ na-alaghachi n’ájá
Mkpuru obi na-aga Paradais N’Eluigwe na-echere obija nke abuo.	Mkpuru obi na-aga Torment na Hades na-eche ikpe.

--	--

Ajụjụ kachasi mkpa, yabụ, ga-abụ "Gịnị ka m ga-eme ka a zọpụta m ebighị ebi?" Onye chọtara azịza ajụjụ ahụ ga-eche mkpebi siri ike ihu.

Following Christ's Ascension and Before His Second Coming

Isi nke 4

Ọbịbja nke abụọ nke Kraịst

"Mgbe o kwusiri nke a, e weliri ya elu n'ihu ha, ígwé ojii wee zoo ya n'ihu ha, ha legidekwara anya na mbara eluigwe ka Ọ na-aga, na mberede, ndị ikom abụọ yi uwe ọcha guzo n'akụkụ ha: 'Ndị Galili,' ha siri, 'Gịnị mere unu ji guzoro n'ebe a na-ele anya n'eluigwe?' Jizọs a, onye e wepụworo n'ebe unu nọ n'eluigwe, ga-ahụkwa ya n'otu ụzọ ahụ." (Ọrụ 1:9-11)

"Onye ahu Nke huru ayi n'anya, we naputa ayi na nmehie nile ayi site n'ọbara-Ya, me kwa ayi ka ayi buru ala-eze na ndi-nchu-àjà, ijere Chineke na Nna-Ya ozi-Ya ka otuto na ike diri rue m̀be nile ebighi-ebi.(Mkpughe 1:5-7)

"Onyenwe anyi adighi egbu oge n'imezu nkwa ya, di ka ụfọdụ ndi na-aghọta idi nwayọọ: Ọ na-enwere unu ndidi, n'achoghi ka onye ọ bula laa n'iyi, kama ka mmadụ niile bja na nchegharị.(2 Pita 3:9)

“Bjawkutenụ m, unu niile ndị ike gwụworo na ndị eboro ibu dī arọ, m ga-emekwa ka unu zuru ike: werenụ yoke m n’olu unu, mụtakwanụ ihe n’aka m, n’ihi na m dī nwayọọ na obi dī umeala n’obi, unu ga-enwetakwa izu ike maka mkpụrụ obi unu: n’ihi na yoke m dī mfe, ibu m dīkwa mfe.”(Matiu 11:28-30)

N’ulo Nnam ka ọtutu ime-ulo di: ọ buru na ọ bughị otú a, m’gāsi unu na m’nāga idoziri unu ebe? (Jọn 14:2-3.)

"Anyị bụ ndị dī ndụ, ndị fọdụrụ ruo ọbịbịa nke Onyenwe anyị, agaghị ebu ndị dara n’ura ụzọ ụzọ: n’ihi na Onyenwe anyị n’onwe ya ga-esi n’eluigwe rịdata na iti-nkpu nke iwu, na olu nke onyeisi ndị mmụọ ozi, na ụda opi nke Chineke, na ndị nwurụ anwụ n’ime Kraịst ga-ebu ụzọ bilie.(1 Ndi Tesalonaijka 4:15-17)

“Oké osimiri nyefere ndị nwurụ anwụ nọ n’ime ya, ọnwụ na Hedis hapụkwara ndị nwurụ anwụ nọ n’ime ha, e kpekwarara mmadụ niile ikpe dī ka omume ha si dī.”(Mkpughe 20:13)

Ikwu: “Ọnwụ” ma ọ bụ ili hapụrụ ahụ a na-ahụ anya nke e meghariri ghọọ ájá nke na-agbanwe. “Ndị nwurụ anwụ n’ime Kraịst,” ahụ nke ndị ezi omume nile, ka a ga-agbanwe ghọọ ahụ na-adighi anwụ anwụ ka ha na Chineke nọrọ ebe ahụ ndị nile na-enupụ isi na ndị ajọ omume ka a ga-agbanwe ghọọ ahụ a na-apughị ibibi ebibi ka ha na Setan nọrọ.

Ikwu: “Hedis” abughị ala mmụọ nyefere mkpụrụ obi ndị ajọ omume n’ihi na ikpe abjawo.

Ikwu: Akwụkwọ Nsọ kwuru na Kraịst ga-aloghachi ma o nweghị ihe gosiri mgbe ọbịbịa nke ugboro abụọ ya ga-abia.

“Ana m agwa unu ihe a, ụmụnna m, anyị ahụ na ọbara apughị iketa alaeze Chineke, ma ọ bụ ihe na-emebi emebi adighi eketa ihe na-adighi emebi emebi: lee, a na m agwa unu ihe omimi, ọ bughị anyị niile ga-arahụ ụra, ma a ga-agbanwe anyị niile, n’otu ntabi anya, n’otu ntabi anya, n’opi ikpeazụ. Mgbe ahụ a pụrụ inwụ anwụ ga-eyikwasị anwughị anwụ, mgbe ahụ nke pụrụ inwụ anwụ na-eyikwasịkwa anwụ anwụ, mgbe ahụ ka okwu ahụ e deworo ga-emezu.(1 Ndi Kọrint 15:50-54)

“Mgbe e kpugheere Onyenwe anyị Jizọs site n’eluigwe ya na ndị mmụọ ozi ya dī ike n’ọkụ na-enwu enwu, na-abọ ọbọ n’ahụ ndị na-amaghị Chineke na ndị na-adighi erube isi n’ozī ọma nke Onyenwe anyị Jizọs.(2 Ndi Tesalonaijka 1:7-9)

“M wee hụ ndị nwurụ anwụ, ndị ukwu na ndị nta, ka ha guzo n’ihu ocheeze ahụ, e meghekwara akwụkwọ, e meghekwara akwụkwọ ọzọ, nke bụ akwụkwọ nke ndụ, + e wee kpee ndị nwurụ anwụ ikpe site n’ihe e dere n’akwụkwọ ndị ahụ, dī ka ihe ha mere si dī. bụ ọnwụ nke abụọ, ọdọ ọkụ, ma ọ bụrụ na ahughị aha onye ọ bụla n’akwụkwọ nke ndụ, a tūbara ya n’ime ọdọ ọkụ.(Mkpughe 20:12-15)

Ikwu: Ihe si na ọnwụ anụ ahụ pụta bụ otu ihe ahụ maka ndị ajoy omume na ndị ezi omume. Ahụ ha na-aga n'ili wee laghachi n'ihe ndị dị n'ụwa ebe mmụọ ha na-alaghachikwute Chineke onye nyere ya, ma ọ bughị otú ahụ maka mkpuru obi ha. Mkpuru obi nke ndị ezi omume ga-eso Kraịst gaa Paradaịs n'Eluigwe. Mkpuru obi nke ndị ahụ edeghi aha ha na "Akwukwo nke ndu" na-aga ahuhu na Hades na-echere obibia nke ugboro abuo nke Kraịst na mgbe ahụ ikpe.

Ahu Anu ahu

"Chetakwa Onye Okike gi... Tutu udo oia-ocha agbajie na okwa oia-edo agbajisja, ite mmiri di n'akuku olulu mmiri agbajie, egwepiakwa wiil nke di n'olulu mmiri; mgbe ahụ aja ga-alaghachi n'ala di ka o di."(Ekliziasis 12:1; 6-7a)

"Anu ahụ anyi ka e liri n'igbajiri agbaji, ma a ga-eweli ha n'ebube, e liri ha n'adighi ike, ma a ga-akpolite ha n'ike, e liri ha di ka ahụ mmadu nkiti, ma a ga-akpolite ha di ka ahụ mmuọ: n'ih na di nnoo ka ahụ nke mmuọ di, otu ahụ ka ahụ mmuọ dikwa."(1 Ndi Korint 15:43-44)

"Ana m agwa unu, umunna m, na anu ahụ na obara apughị iketa alaeze Chineke, ma o bu ihe na-emebi emebi adighi eketa ihe na-adighi emebi emebi: geenu nti, ana m agwa unu ihe omimi: Anyi niile agaghị ede ụra, kama a ga-agbanwe anyi niile, n'otu ntabi anya, n'otu ntabi anya, n'oge opi ikpeazu. Mgbe e yikwaswo ihe na-apughị ibibi ebibi di ka uwe anwughị anwu, mgbe ahụ okwu ahụ e dere ga-emezu, si: "E lodawo onwu n'imeri."(1 Ndi Korint 15:50-54)

Ka ihe a ghara iju gi anya: n'ih na oge na-abia mgbe ndi niile no n'ili(ndi nwuru anwu) ga-anu olu ya (Kraist) wee puta - ndi mere ezi ihe ga-eduga na mbilite n'onwu nke ndu, na ndi mere ihe ojobo na-mbilite n'onwu nke ikpe. (Jon 5:28-29)

Mkpuru Obi

Mkpuru obi nke ndi di ndu bu ndi no na Kraist na-eto eto n'oyiyi na odidi nke Chineke, Nna ha - ihunanya, ikwesị ntukwasị obi, obi ebere, eziokwu na udo. Mkpuru obi nke ndi nwuru anwu n'ime Kraist no n'eluigwe ha na Kraist. Ha abuo na-echere nloghachi nke Kraist na obibia nke ugboro abuo.

Mkpuru obi nke ndi di ndu na-abughị Kraist na-etolite n'oyiyi Ekwensu, nna ha - ndi ugha, ndi ogbu mmadu, ndi nnupuisi, ndi na-akpo Chineke asi, ndi huru onwe ha n'anya na ndi na-akwa iko. Mkpuru obi nke ndi ajoy omume na ndi nnupu-isi na-anogide n'akuku ahuhu nke Hades na-echere obibia nke ugboro abuo nke Kraist na ikpe.

"Unu atukwala egwu ndi na-egbu anu ahụ ma ha enweghi ike igbu mkpuru obi, kama tuo egwu onye ahụ nke puru ibibi ma mkpuru obi ma anu ahụ n'oku mmuọ." (Matiu 10:28)

Ikwu: "Hell" sitere na okwu Grik geénee nke putara ebe obibi nke Setan obughi hadis okwu Grik aidos (hadou)- ebe obibi nke nkpuru obi puru.

Ikwu: Mkpuru obi na-anonyere ahụ na-adighi emebi emebi obuna n'ime oku mmuo.

Moses we si, Jehova, bu Chineke, gēme ka onye-amuma di ka mu onwem biliere unu n'etiti umu-nne-unu, unu gēge kwa ya nti n'ihe o bula O gāsi gi: o gēru kwa, na nkpuru-obi o bula nke nādighi-ege onye-amuma ahu nti, agēkpochapu n'etiti ndi Israel.(Oru 3:22-23)

"Umunna m, o buru na onye o bula n'ime unu esi n'eziokwu kpafuo, ma onye o bula kpoghachite ya, ka o mara na onye o bula nke na-akpoghachite onye mmehie na mkpagharị ya ga-azoputa mkpuru obi ya n'onwu ma kpuchie otutu mmehie."(Jems 5:19-20)

Ikwu: Ahu anu ahu na mkpuru obi mmadu abughi otu. Mkpuru obi nke ndi ezi omume nwuru anwu ma n'ime ili, e liri n'oke osimiri ma o bu na-ekpo oku na-aga Paradais (na Hedis ruo mgbe Kraist rigoro na ugbo a na Heaven). Ebe, mkpuru obi nke ndi ajoo mmadu na-aga n'ime ahuhu n'ime Hedis na-echere ikpe.

Mmuo

Akwukwo Nso gbachiri nkiti banyere ihe na-eme mmuo mmadu n'obija nke Ugboro Abuo nke Kraist.

Onye edemede Eklisiastis kwuru na ahụ ga-ereka ma laghachi n'ụwa ebe o si pụta, "mmuo nso wee laghachikwute Chineke Onye nyere ya." (Ekliziastis 12:6-7)

"Anu ahụ nke mmuo na-adighi anwu anwu."(Jems 2:26)

Jizos siri, 'Nna, n'aka gi ka m na-enyefe mmuo m: mgbe o kwuchara ihe a, o kubiri ume.'"(Luk 23:46)

Mgbe Stivin ji nkume tugbuo ya, kpokuru Onyenwe anyi wee si, "Onyenwe anyi Jizos, nara mmuo m! ... (Oru 7:59; 60)

Ikwu: Nnyocha e mere n'ogbo, omenala na agburu, gunyere ndi America ndi India dipuru adipu, ebo Africa na ndi Aborigine nke Australia, na-ekpughe na ihe a kporo mmadu efewo ihe ufodu ma o bu ihe. Naani mmadu nwere ike ikpo nkpo ma o buru na o bu mmuo mmadu, mkpuru obi ya ma o bu ha abuo nwere aguu ife ofufe. Ochicho ahu ma o bu mmetuta ahu ezughi ezu maka mgbaghara. Ma ndi no n'ime Kraist newkwara mmuo nso Chineke nyere ha mgbe Chineke tinyere ha n'alaeze Kraist.

Muo nke Chineke Enyere Ndi N'ime Kraist

“Pita wee si ha: ‘Chegharjanu, ka e meekwa unu baptizim onye o bula n’ime unu n’aha Jizos Kraist maka mgbaghara mmehie, unu ga-anatakwa onyinye nke mmuo nsọ.”(Oru 2:38)

“Anyi bukwa ndi akaebe banyere ihe ndi a, ya na Mmuo Nso, onye Chineke nyere ndi na-erubere ya isi.”(Oru 5:32)

“Unu amataghi na unu bu ulo nsọ Chineke, na Mo Chineke nēbi kwa nime unu?(1 Ndi Korint 3:16)

“N’ime ya, unu onwe unu kwa, mgbe unu nuru okwu nke eziokwu, bu ozi oma nke nzoputa unu, ma kwere na ya, e jiri Mmuo Nso ahụ e kwere na nkwa mechie.”(Ndi Efesos 1:13)

“Ndi no n’anu ahụ apughị ime ihe na-atọ Chineke uto: Otú o di, unu anoghị n’anu ahụ, kama n’ime mmuo, ma o buru na mmuo nke Chineke bi n’ime unu, onye o bula nke na-enweghi mmuo nke Kraist abughị nke ya.”(Ndi Rom 8:8-9)

“Mmuo Nso na-enyere anyi aka n’adighi ike anyi: n’ihi na anyi amaghị ikpe ekpere otú anyi kwesiri isi: ma mmuo nsọ n’onwe ya na-arịochitere anyi arịrị site n’isụ ude nke ukwu nke ukwu; ma onye na-enyocha obi maara nke oma ihe Mmuo Nso na-eche, n’ihi na arịrị o na-arịrị ndi Chineke di ka uche Chineke si di.”(Ndi Rom 8:26-27)

“Na-agbaso ukpuru nke okwu ahụ di mma nke i nuru n’onu m, n’okwukwe na ihunanya nke di n’ime Kraist Jizos.(2 Timoti 1:13-14)

Ikwu: Mmuo nke Chineke ka Chineke na-enye ndi na-erube isi mgbe a na-akpolite mmuo oheru na-eso onwu ya banye na mmehie na olili site na-emikpu (eme ha baptizim) n’ime onwu Kraist. Muo nke Chineke di n’ime mmadu na-egosiputa mmetuta mmuo nke mmadu o na-enweghi ike ikwu okwu n’ekpere.

Gini na-eme na oibija nke ugoro abuo nke Kraist?

Ndi nwuru anwu n’ime Kraist

- Mkpuru obi na-eso Kraist na igwe ojii.
- A na-agbanwe ahụ ka o di ka anu ahụ di ebube nke Kraist, anwughị anwu, izute Kraist n’igwe ojii.

Ndi di ndu n’ime Kraist-Ndi ezi omume.

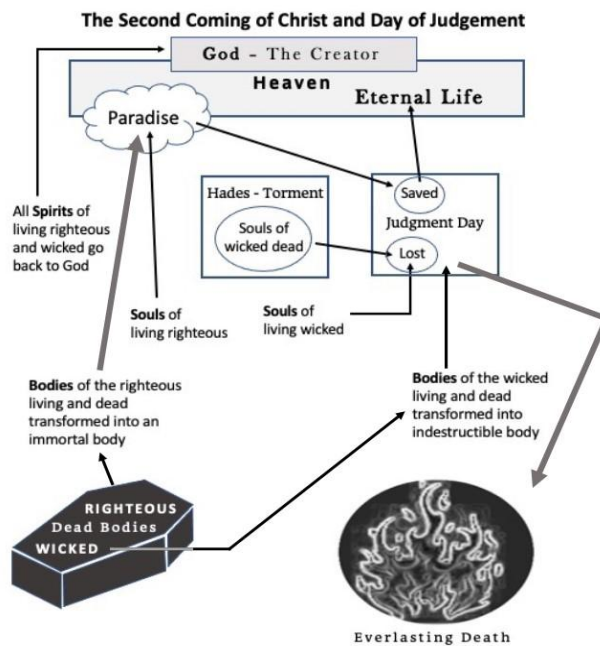
- Mkpuru obi na-ezute Kraist n’igwe ojii.
- A na-agbanwe ahụ ka o di ka anu ahụ di ebube nke Kraist, anwughị anwu izute Kraist n’igwe ojii.

Ndi nwuru anwu adighi na Kraist— ajo omume na nnupisi

- Mmụọ nsọ na-anonyere Chineke
- A na-agbanwe ahụ ahụ ka ọ bụrụ ahụ a na-apughị ibibi ebibi.
- Mkpurụ obi na ahụ na-echere ikpe a ga-ezigara Ekwensu na ndị mmụọ ozi ya ruo ọnwụ ebighị ebi.

Ndi ahụ adighi ndu na Kraist– ajọ omume na ndị nnpụisi na-echere ikpe

- Mmụọ nsọ na-alaghachikwute Chineke.
- A na-agbanwe ahụ ahụ ka ọ bụrụ ahụ a na-apughị ibibi ebibi.
- Mkpurụ obi na ahụ na-echere ikpe a ga-ezigara Ekwensu na ndị mmụọ ozi ya ruo ọnwụ ebighị ebi.

Ntughari asusu ozo

Enwere otutu echiche sitere na nghota nka mmuta okpukpe di iche iche dabere na echiche nkeonwe na nkowa ma o bu enweghi ya. Otutu ndi mmadu, ma o bughị otutu, kwere na mkpuru obi nile na-aga Hedis mgbe ha nwuru ma noro ebe ahụ ruo obibia nke ugboro abuo nke Kraist. Ha kwenyere na Kraist ahapughị ndi ezi omume a dororo n'agha n'akuku Paradais nke Hedis ma o bu kporo ha soro Ya mgbe O rigo ro laghachikwuru Nna.

Na obibia nke ugboro abuo nke Kraist, a gaghị enwe mkpuru obi ezi omume o bu la ha na ya no. Aru ha nke ndi ezi-omume ka a ga-agbanwe ka ha buru aru na-adighi anwu anwu na mkpuru-obi

*"N'ihì na Onye-nwe-ayi n'onwe-ya gēsi n'elu-igwe ridata n'iti-nkpu nke iwu, n'olu onye-isi-mọ-
ozi, na olu nke opì nke Chineke, ma ndi nwuru anwu nime Kraist gēbu uzọ si n'ọnwu bilie, m̀be
ahu ayi, bú ndi di ndu, ndi fọduru, agēbuli kwa ayi na ha n'igwe-oji izute Onye-nwe-ayi n'ikuku,
otú a ka ayi na Jehova gānọ kwa mgbe nile."*(1 Ndị Tesalonajika 4:15-17)

Onye ojoo

*"Mgbe Nwa nke mmadụ ga-abia n'ebube ya, ya na ndi mmụọ ozi niile, mgbe ahụ ọ ga-
anọkwasi n'oocheeze ya di ebube, a ga-achikọta mba niile n'ihu ya, ọ ga-ekewapụkwa ndi
mmadụ n'otu n'otu di ka onye ọzuzu aturu si ekewa aturu na ewu. ndi mmụọ ozi."*(Matiu 25:31-
33, 41)

*"Ma ndi ujo, ndi na-ekweghi ekwe, ndi ojoo, ndi na-egbu ochu, ndi na-akwa iko, ndi na-eme
anwansi, ndi na-ekpere arusi na ndi ugha niile - ebe ha ga-anọ n'ime ọdọ oku nke solfo na-ere
okụ. Nke a bu onwu nke abuo."*(Mkpughe 21:8)

Echiche nke ndi edemede

Mkpuru obi ndi ezi omume na aru ha na-adighi anwu anwu ka a ga-ejikota ozọ ka ha na Chineke
dirj ndu ebighi ebi n'Eluigwe. O bughị otú ahụ maka ndi nnupuisi na ndi ajo omume n'ihì na Okwu
Chineke ga-ekewa mkpuru obi ha na mmụọ ha. Mmụọ Chineke ga-alaghachikwute Ya. A ga-atuba
mkpuru obi ha na ahụ ha na-apughị ibibi ebibi n'ime ahuhu ebighi ebi, ala-mu, ha na Setan na
ndi mmụọ ozi ya. "N'ihì na okwu Chineke di ndu ma na-aru oru, di nkọ karja mma agha ihu abuo
o bula, o na-abanyekwa n'ikewa mkpuru obi na mmụọ, nkwonkwo na umi, o na-ekpekwa echiche
na agwa obi." (Ndị Hibru 4:12-13)

! na-ebi ndu ebighi ebi ka o bu onwu ebighi ebi?O ga-abu n'eluigwe na Chineke ma o bu na hell
na Ekwensu na ndi mmụọ ozi ya.

Isi nke 6

Ndu ebighi ebi

Ndi kwere na e nwere ndu ebighi ebi na onwu ebighi ebi na-anwa igbaso nkowa ufodu nke
ukpuru, ukpuru, na iwu Chineke.

Chineke chorọ ka mmadụ noro "N'ime Kraist" ka o buru onye a na-anabata. "Ya mere, o buru na
onye o bula no na Kraist, o bu ihe e kere ohuru; ihe ochie agabigawo; lee, ihe niile aghowo ihe
ohuru." (2 Ndị Korint 5:17)

Ikwu: Ụzọ ndụ ndị a ga-agụnye:

1. Ịhụ Chineke n'anya, na-asọpụrụ, na-enye otuto, na-enye Chineke otuto, na-efekwa ya ofufe dika ọ tuziri n'okwu ya.
2. Na-achọ ihe kacha mma maka onye ọ bụla, ọbuna ndị iro ha.
3. Na-egbo mkpa nke ndị di ha nwurụ, ụmụ mgbei na karịsịa ndị Kraịst.

Ebe ọ bụ “N’ime Ya (Kraịst) ka anyị nwere mgbapụta, bụ mgbaghara nke mmehie anyị,” (Ndị Efesọs 1:7) mgbe ahụ, nchegbu anyị bụ isi kwesiri ịbụ ịmụta otú Kraịst si chọọ ka anyị bie ndụ ma na-ebi ndụ otú ahụ. Iwu na nkuzi nke Kraịst ka a ga-achọta n’Okwu Ya, bụ Akwụkwọ Nsọ.

“Otu mgbe, otu onye ọkà mmụta iwu biliri iji nwalee Jizọs, si, ‘Onye Ozizi,’ ọ juru, ‘Gịnị ka m ga-eme ka m wee keta ndụ ebighi ebi? ‘Gịnị ka e dere n’iwu?’ Ọ zara, ‘Olee otú ị na-agụ ya?’ Ọ zara, si: ‘Jiri obi gi dum na mkpuru obi gi dum na ike gi dum na uche gi dum hụ Jehova bụ Chineke gi n’anya’; Jisus zara, si, I zawo nke-oma, ka i we di ndu. Ma ọ choro igosi na ya onwe ya bu onye ezi omume, n’ihi ya, ọ juru Jizọs, si: ‘Onye bu onye agbata obi m?’” (Luk 10:25-29)

Mgbe Jizọs kochara ilu ahụ a maara di ka “ilu nke ezi onye Sameria,” ọ juru onye n’ime mmadu atọ ahụ—onye Livai, onye nchụàjà ma ọ bụ onye Sameria—bụ onye agbata obi nwoke ahụ e meruru ahụ. Onye-nwe iwu we za, si, Onye mere Ya ebere. Jizọs gwara ya, si: ‘Gaa mee otú ahụ.

A gwakwara anyị ka anyị buru “ndị na-eñomi Chineke, ya mere, di ka ụmụ anyị huru n’anya, na-ebikwa ndụ nke ihunanya, di nnoo ka Kraịst huru anyị n’anya ma nyefee onwe ya maka anyị ka ọ buru àjà na-esi isi uto na àjà a na-achuru Chineke.” (Ndị Efesọs 5:1-2)

“Ọ buru na ị huru m n’anya, ị ga-edebe ihe m nyere n’iwu.”(Jọn 14:15)

Enwere otutu ntuziaka ndi ahụ n'ime Kraịst ga-agbaso ka ha buru ndi na-eñomi Chineke si otú a na-ebi ndụ n’odinihu na Chineke.

“Unu ahula uwa ma ọ bụ ihe ọ bụla di n’uwa n’anya: ọ buru na onye ọ bụla huru uwa n’anya, ihunanya maka Nna anyi adighi n’ime ya: n’ihi na ihe ọ bụla di n’uwa - ọchicho nke onye mmehie, ọchicho nke anya ya na inya isi nke ihe o nwere na ihe ọ na-adighi esite na Nna ya, kama site n’uwa. Uwa na ọchicho ya na-agabiga, ma onye na-eme uche Chineke na-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi.”(1 Jọn 2:15-17)

“Otú a ka anyi si mara na anyi huru umu Chineke n’anya: site n’ihu Chineke n’anya na idebe ihe nile O nyere n’iwu, nke a bu ihu Chineke n’anya, irube isi n’ihe nile O nyere n’iwu: ma ihe O nyere n’iwu adighi arọ.”(1 Jọn 5:2-3)

“Nke a bu ozi anyi nuru n’onu ya ma na-ekwusara unu: Chineke bu ihè n’ime ya, ọchichiri adighikwa ma oli: ọ buru na anyi na-ekwu na anyi na Ya na-akpakorita ma na-eje ije n’ochichiri,

anyị na-agma ụgha, anyị adighịkwa adi ndụ n'eziokwu: ma ọ bụrụ na anyị na-eje ije n'ìhè ahụ, dị ka ọ nọ n'ìhè ahụ, anyị na ibe anyị na-enwe mmekọrịta, ọbara Jizọs, Ọkpara ya, na-emekwa ka anyị dij ọcha ná mmehie niile.”(1 Jọn 1:5-7)

Ikwa: Chineke bụ ìhè - ihe niile dij mma, ihe a na-eme n'èzí - ìhụnanya, eziokwu, ebere, obioma, ikwesị ntụkwasị obi.

Ikwa: Ekwensu bụ Ọchịchiri - ihe niile ọjọọ, ihe a na-eme na nzuzo - ìkpọasi, anyañfụ, ụgha, ìbọ ọbọ, ìchọ ọdìmma onwe onye nanị.

“Anyị na-ekwusara unu ihe anyị hụrụ na ihe anyị nūrụ, ka unu na anyị wee nweekwa mmekọrịta: na mkpakọrịta anyị na Nna anyị na Ọkpara ya, bụ Jizọs Kraịst.(1 Jọn 1:3)

“Ọ bụrụ na anyị na-azọrọ na anyị enweghị mmehie, anyị na-aghọgbu onwe anyị, eziokwu adighịkwa n'ime anyị, ọ bụrụ na anyị ekwupụta mmehie anyị, ọ bụ onye kwesiri ntụkwasị obi na onye ezi omume, ọ ga-agbagharakwa anyị mmehie anyị, sachapụkwa anyị ajọ omume niile.(1 Jọn 1:8-10)

“Ezigbo ndị enyi, unu ekwela na mmụọ ọ bụla, kama nwaleenụ mmụọ nsọ ka unu mara ma hà si na Chineke, n'ìhi na ọtụtụ ndị amụma ụgha apụwo n'ụwa: otú a ka unu ga-esi amata mmụọ nke Chineke: Mmụọ ọ bụla nke na-ekweta na Jizọs Kraịst abịawo n'anụ ahụ sitere na Chineke, ma mmụọ ọ bụla nke na-ekweghị na Jizọs esiteghị na Chineke.(1 Jọn 4:1-3)

Ikwa: “Ndị na-emegide Kraịst” bụ ndị na-agonahụ na Jizọs onye Nazaret abughị Chineke n'anụ ahụ na ọbara mmadụ.

“Mgbe ahụ, anyị agaghị abụkwa ụmụ ọhụrụ, ndị ebili mmiri na-etughari azụ na azụ, na-efegharikwa ebe a na ebe ọzọ site na ifufe nkuzi ọ bụla na aghughọ na aghughọ nke mmadụ n'ime aghughọ ha dij aghughọ: kama, n'ikwu eziokwu n'ìhụnanya, anyị ga-etolite n'ìhe niile n'ime onye ahụ bụ isi, ya bụ, Kraịst. Ya mere, a na m agwa unu ihe a, na-esikwa ike na ya n'ime Onyenwe anyị, ka unu ghara idị ndụ ọzọ dij ka ndị mba ọzọ na-eme, n'ìhe efu nke echiche ha, ha agbawo ọchịchiri na nghọta ha, n'ìhi amaghịkwa ihe dij n'ime ha n'ìhi imechi obi ha niile, ha enyefewokwa onwe ha n'inwe agụụ mmekọahụ n'uzọ ọ bụla.”(Ndị Efesọs 4:14-19)

“Ya mere, dij ka ndị Chineke họtara, ndị dij nsọ na ndị a hūrụ n'anya, yikwasị onwe unu ọmịiko, obioma, idị umeala n'obi, idị nwayọọ na ntachi obi.Nagidenụ ibe unu, gbagharakwa iwe ọ bụla unu nwere megide ibe unu. Gbaghara dika Jehova gbaghaara gi. Karịsja ihe ndị a nile, yirinụ ìhụnanya, nke na-ejikọta ihe niile n'otu n'otu zuru oke. Kwenụ ka udo nke Kraịst chja n'obi unu, n'ìhi na dij ka akụkụ ahụ nke otu ahụ ka a kpọrọ unu ka unu bja n'udo. Ma nwee ekele. Ka okwu Kraịst biri nime unu nke ukwu ka unu na-akuzi ma na-adụ ibe unu ọdụ. Ihe ọ bụla unu na-eme, ma ọ bụ n'okwu ma ọ bụ n'omume, meenụ ya niile n'aha Onyenwe anyị Jizọs, na-enye Chineke Nna ekele site n'aka ya.” (Ndị Kọlọsi 3:12-17)

Ikwu: “Okwu ma ọ bụ omume” bụ ihe e kwuru ma ọ bụ ihe e mere. Ha nwere ike ịbụ udo na ịhụnanya ma ọ bụ esemokwu na ịkpọasi.

“N’ihi nke a, na-agbaljisi ike ka unu tụtwasị ịdị mma n’okwukwe unu; na n’ịdị mma, ihe ọmụma, na n’ihe ọmụma, njide onwe onye, na n’ime njide onwe onye, na ntachi obi, na inwe ntachi obi, nsọpụrụ Chineke, na nsọpụrụ Chineke, obioma ụmụna; na n’obioma ụmụna, bụ ịhụnanya.”(2 Pita 1:5-8)

“N’oge ikpeazu a ga-enwe ndị na-akwa emo bụ ndị ga-agbaso ọchịchọ nke asọpụrughị Chineke nke ha.” Ndị a bụ ndị na-ekewa unu, ndị na-agbaso echiche okike nkịtị, ma ha enweghị mmụọ nsọ. Ma unu onwe-unu, ndi-ayi, nēwuli onwe-unu elu n’okwukwe-unu kacha nsọ, nēkpe kwa ekpere nime Mọ Nsọ. Debe onwe-unu n’ihu-n’anya Chineke ka unu nēchere ebere nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist iweta unu na ndu ebighi-ebi. Meere ndị na-enwe obi ebere ebere; napụnụ ndị ọzọ n’okụ wee zọpụta ha; meere ndị ọzọ ebere, gwakọta ya na egwu ịkpọasi ọbuna uwe ahụ e merụrụ emerụ.”(Jud 18-23)

Ikwu: O doro anya na nke dị n’elu na ndị nọ na Kraist ga-eto eto. Ya mere, ajujụ dị mkpa bụ "Olee otú m ga-esi eto ka ndụ m na-egosipụta na Chineke?" Enwere m ike ịdị ka Chineke site n’ịga n’ihu n’igosipụta n’ọdịdị nke kacha mkpa na ọdịdị Ya– nke ịhụnanya, obioma, ebere, eziokwu na ikpe ziri ezi ka m na-etolite.

Isi nke 7

Ọnwụ Ebighị Ebi

Ndị ahụ na-ekwere na ọdighị ndụ-anwụ ma ọ bụ ọnwụ gachara ma ọ bụ kwere na onye ọ bụla ga-eso Chineke dirị ndụ ebighị ebi site na nkà ihe ọmụma nke:

1. Rie, nụọ, nweekwa obi ụtọ maka echi ị nwere ike ịnwụ.
2. Ihe nkem bu nkem. Kedu ihe bụ nke gị ka m ga-ewere ma ọ bụrụ na achọrọ m ya.
3. Onye nwetara ọtụtụ ihe na ndụ na-emerị.
4. Anaghị m atụ egwu onye ọ bụla, Chineke ma ọ bụ mmadụ. ABỤ m onye nwere ike.

N’ihi ya, ha na-agbaso omume Adam na Iv, Ken, Isọ na Judas site n’igbara ọchịchọ ha na ime ihe ha chọrọ ime kama ihe Chineke chọrọ. Chineke gwara ha na Genesis 2:16-17: “Unu nwere ike iri mkpụrụ sitere n’osisi ọ bụla nke ubi a a gbara ogige, ma mkpụrụ sitere n’osisi ịma ezi ihe na ihe ọjọọ, ị gaghị eri: n’ihi na ụbọchị i riri mkpụrụ sitere na ya ị ghaghị ịnwụ.” Ma na Genesis 3:4-6, 13 anyị na-agụ, sị: “Agwọ ahụ wee sị nwanyị ahụ, ị gaghị anwụ n’ezie: n’ihi na Chineke maara na n’ụbọchị unu riri ya, anya unu ga-emege, unu ewee dị ka Chineke, na-ama ezi ihe na ihe ọjọọ.

Ya mere, mgbe nwanyị ahụ hụrụ na osisi ahụ dị n'ime nri, na ọ na-atọkwa anya uto, na osisi a na-achọsi ike ime ka mmadụ mara ihe, o were uto n'ime mkpụrụ ya rie, ya na di ya wee rie. ... “Jehova, bụ Chineke, we si nwayi ahu, Gini bu nka i meworo?”

Ikwu: Adam na Iv kweere ụgha. Iso kwere n'ochicho ha, ebe Judas, bụ onye anyaukwu, chokwara ego nke ukwu, ọ choro onwu ebighi ebi site n'irara Jizos nye ma zuo “ndi enyi” ya ohi.

Jemes kwuru otu a na Jemes 1:12-15 “Nguzi na-adiri onye na-atachi obi n'onwunwa: n'ihu na mgbe a nwaputara ya, ọ ga-anata okpueze nke ndu, nke Onyenwe anyi kwere ndi huru Ya n'anya nkwa, ka onye ọ bula ghara isi mgbe a nwara ya, si, ‘A na-anwa Chineke; ọ turu ime, ọ na-amukwa mmehie;

Ya mere, site na nnpusisi nke Adam na Iv, na-ekwenye na ochicho ha, onwu batara n'ụwa - ihe si na mmehie puta. “Ya mere, di nno ka mmehie si n'aka otu mmadu bata n'ụwa, onwu esikwa na mmehie bata, onwu wee si otu a gbasaa ruo mmadu niile, n'ihu na mmadu niile mehere.” (Ndi Rom 5:12)

Ikwu: Chineke siri, “Eri la mkpuru sitere n'osisi ima ezi ihe na ihe ozo, n'ihu na mgbe i riri mkpuru sitere na ya i ga-anwuri.” (Jen 2:17) Ya mere, ọ bu nnpusisi nye Chineke, bu mmehie, ka e gbasara onwu ruo mmadu nile—O BUGH! mmehie.

Ma e nwere olileanya “N'ihu na di nno ka unu mere ka akuku ahụ unu di ka ndi ohu nke adighi ocha na nke mmebi iwu na-eduga n'imebi iwu kari, otu ahukwa ka akuku ahụ unu ugbo a di ka ndi ohu ezi omume maka idi nsọ: n'ihu na mgbe unu bu ohu nke mmehie, unu nweere onwe unu n'ezie omume: olee mkpuru unu nwere mgbe ahụ n'ihe ndi na-eme unu ihere ugbo a? N'ihu na ogwugwu nke ihe ndi ahụ bu onwu. ogwugwu, ndu ebighi ebi, n'ihu na ugwo oru nke mmehie bu onwu. (Ndi Rom 6:19-23)

Ihe ndi a bu otutu nrutu aka n'ihe Chineke weere mmehie, mmebi iwu, nnpusisi na nnpusisi. Ndi na-eme ihe di otu ahụ na-adi ndu ruo mgbe a nwusiri.

Jenesis 6:5-6— “Chineke we hu na ihe ozo nke madu riri nne n'ụwa, na ncheputa ọ bula nke echiche obi-ya bu nani ihe ozo mbe nile: Jehova we chegharia na O mere madu n'elu uwa, o we wute ya n'obi-ya.

Jenesis 13:13 “Ma ndi Sodom bu ndi ajo omume na ndi mmehie n'ihu Jehova nke ukwu.”

Jenesis 19:4-5 “Ha wee kpoo Lot, si: “Olee ebe ndi ikom ahụ biakwutere gi n'abalị a no? Kpoptaara anyi ha ka anyi na ha nwee mmekohu.”

Ikwu: Ochicho maka mmekohu na-ekweoghị n'okike - mmekohu na otu okike.

Ndi Efesos 5:5 “N'ihu nke a, unu puru ijide n'aka: O dighi onye na-akwa iko, onye na-adighi ocha

ma ọ bụ onye anyaukwu—onye dị otú ahụ bụ onye na-ekpere arụsị—nwere ihe nketa ọ bụla n’alaeze nke Kraịst na nke Chineke.”

Ndị Hibru 10:26-31— “N’ihi na ọ bụrụ na anyị amara ụma mehie mgbe anyị natasiri ihe ọmụma nke eziokwu ahụ, àjà maka mmehie adighikwa fọdụ, kama olileanya dị egwu nke ikpe, na oké ọmụma nke ga-eripia ndị mmegide ahụ: onye ọ bụla nke jụrụ iwu Mozis nwurụ n’enweghi obi ebere n’igba akaebe abụọ ma ọ bụ atọ. N’ihi na ayi matara Onye ahu Nke siri, Mu nwe óbò, M’gākwughachi, Ọ bu kwa ọzọ, Jehova gēkpe ndi-Ya ikpe. Ọ bụ ihe dị egwu idaba n’aka Chineke dị ndụ.”

Jems 1:19-21— “Ya mere, ụmụna m m hụrụ n’anya, ka onye ọ bụla dị ngwa n’ịnụ ihe, onye na-adighi ngwa ikwu okwu, onye na-adighi ewe iwe ọsọ ọsọ; n’ihi na ọmụma nke mmadụ adighi arụpụta ezi omume nke Chineke. Ya mere, wepụ ihe ruru unyi nile na njupụta nke ajọ omume, ma were nwayọọ nara okwu ahụ a kụrụ n’ala, nke nwere ike ịzọpụta mkpụrụ obi unu.”

2 Pita 2:4-11— “N’ihi na ọ bụrụ na Chineke emeghi ndị mmụọ ozi ebere, bụ ndị mehiere, ma tūba ha n’ime ala mmụọ ma nyefee ha n’agbụ nke ọchịchiri, ka edobere ha maka ikpe; ma ọ bughị ebere n’ụwa ochie, ma zọpụta Noa, otu n’ime mmadụ asatọ, onye na-ekwusa ezi omume, na-eweta iju mmiri n’elu ụwa nke ndị na-adighi asọpụrụ Chineke; na ime ka obodo Sọdọm na Gọmọra ghoọ ntụ, na-eme ka ha bụrụ ndị ezi omume ga-ebi ndụ n’ime ihe atụ, meekwa ka ha bụrụ ndị e mere ka ha bibie n’imebi ha, meekwa ka ha bụrụ ndị e mere ka ha bụrụ ndị ezi omume n’ila n’iyi. Lọt, onye e megbuoro site n’omume rụrụ arụ nke ndị ajọ omume (n’ihi na onye ezi omume ahụ, bụ onye bi n’etiti ha, na-ata mkpụrụ obi ezi omume ya ahụhụ site n’ihụ na ịnụ ajọ omume ha) mgbe ahụ, Jehova maara otú ọ ga-esi napụta ndị na-asọpụrụ Chineke n’ọnwụna na idebe ndị ajọ omume n’okpuru ntaramahụhụ maka ụbọchik ikpe, na karịsịa ndị na-eje ije dị ka anụ ahụ si dị n’ọchịchọ adighi ọcha, ha adighi atụ egwu kwujọọ ndị isi, ma ndị mmụọ ozi, ndị ka ukwu n’ike na ịdị ike, adighi ebo ha ebubo mkparị n’ihu Onyenwe anyị.”

2 Pita 2:12-17— “Ma ndị a, dị ka anụ ọhịa nke anụ ahụ tara akpụ nke e mere ka e jide ya na ibibi, na-ekwujọ ihe ndị ha na-aghọtaghi, ha ga-alakwa n’iyi n’ime ire ure nke aka ha, ha ga-anatakwa ụgwọ ọrụ ajọ omume, dị ka ndị na-agụ ya ihe ụtọ iri anụ n’ehihie. Ha nwere obi a zụrụ azụ n’omume anyaukwu, bụrụkwa ụmụ ndị a bụrụ ọnụ oji nke ọchịchiri ruo mgbe ebighi ebi.”

Ikwu: Ndị na-eso Ndị Kraịst na-ezukọ, bụ ndị si na ha bụ Ndị Kraịst, a na-akparị ha n’ehihie, na-enwekwa anya ha jupụtara n’ikwa iko, na-enwekwa anyaukwu. Ha hapụrụ ụzọ ziri ezi wee kpafuo.

2 Ndị Tesalonajika 1:3-10— “Ụmụna m, anyị aghaghị ịdị na-ekele Chineke mgbe nile maka unu, ụmụna, dị ka o kwesiri, n’ihi na okwukwe unu na-eto nke ukwu, ihunanya unu niile n’ebe ibe unu nọ na-abakwa ụba, ka anyị onwe anyị wee jiri unu na-anya isi n’etiti ọgbakọ dị iche iche nke Chineke, n’ihi ntachi obi unu na okwukwe unu n’ime mkpagbu na mkpagbu unu niile ka unu na-

atachi obi, bú nke bú ihe àmà nke ezi omume nke alaeze Chineke, ka e wee gùta unu n'ìhi ezi omume nke Chineke, ka unu wee búrụ ihe àmà nke ikpe Chineke. n'ìhi na ọ bu ezi omume n'ebe Chineke nọ ka ọ were nkpaụ kwụọ ndi nākpāụ unu, na inye unu ndi nākpāụ unu izu-ike na ayi, m̀be ekpughere Onye-nwe-ayi Jisus site n'elu-igwe, Ya na ndi-mọ-ozì-Ya di ike, n'ọku nke nēre ọku nābò ọbò n'aru ndi nāmaghi Chineke; ndi nsọ na ndi a na-asọpụrụ n'etiti ndi niile kwere ekwe, n'ìhi na e kwerevorị na àmà anyi n'etiti unu."

Mkpughe 20:10— "Ekwensu, onye duhiere ha, t̀bara n'ime ọdọ ọkụ na brimstone ebe anụ ọhịa ahụ na onye amụma ụgha nọ, a ga-emekpakwa ha ahụ ehie na abali ruo mgbe ebighi ebi."

Mkpughe 21:8- "Ma ndi ụjọ, ndi na-ekweghi ekwe, ndi na-asọ oyi, ndi ogbu mmadu, ndi na-akwa iko, ndi na-agba afa, ndi na-ekpere arusi, na ndi ụgha niile ga-enwe òkè ha n'ime ọdọ mmiri nke na-ere ọkụ na brimstone, nke bu ọnwụ nke abụọ."

1 Jón 1:10"Ọ búrụ na anyi asi na anyi emehieghi, anyi na-eme ya ka ọ búrụ onye ụgha, okwu ya adighi kwa n'ime anyi."

Ikwu Ugbu a enwere ike inwe ọtụtụ arụmụka gbasara ọdidi nke Ọnwụ-nwụ anwụ. Ọ bu n'uzọ nkiti ka ọ bu ihe atụ, mmekpa ahụ na-adighi agwụ agwụ ma ọ bu ikpochapụ ma na-aga n'ihu? N'agbanyeghi ọdidi nke MGBE-Ọnwụ, ọ ga-adị egwu na nke ikpezụ nke na ọ dighi onye ọ bula n'uche ya ga-achọ ka eziga ya ebe ahụ. Ndi obibi ebighi ebi n'ime ọnwụ ga-abụ:

- Ndi mmụọ ozi nupuru isi
- Ekwensu (Satan)
- Anụ ọhịa
- Onye amụma ụgha
- Ụjọ (egwu)
- Na-ekweghi ekwe
- Ihe arụ
- Ndi na-egbu mmadu
- Ndi ụgha
- Ndi dibia afa
- Ndi na-akwa iko (ndi na-akwa iko)
- Ndi na-ekpere arusi

Ozi oma ahụ bu na ọ dighi mkpa ihapụ ala ndi na-anwụ anwụ ibanye n'ala ndi nwuru anwụ.

"Lee, edowom n'iru gi ta ndu na ezi ihe, ọnwu na ihe ọjọ, n'ìhi na Mu onwem nēnye gi iwu ta ka i hu Jehova, bú Chineke-gi, n'anya, na ije ije n'uzọ-Ya nile, na idebe ihe nile O nyere n'iwu, na ukpuru-Ya nile, na ikpé-Ya nile, ka i we di ndu, ba kwa uba: Jehova, bú Chineke-gi, gāgōzi kwa gi n'ala ahu nke i nēje inweta."

Ma ọ buru na obi-unu chigharia, unu we ghara inu, we wezuga onwe-unu, we fè chi ọzọ òfùfè, fè ha òfùfè, asim unu ta na unu aghaghi ila n'iyi: unu agaghi-eme ka ubochi-unu di anya n'ala ahu

nke unu nāgabiga Jōdan ibà nime nweta: M'nēkpọ kwa elu-igwe na uwa ka ha buru ndi-àmà ta megide unu, na m'doworo n'iru unu ndu na ọnwu, na ngọzi na nkọcha, ka Jehova we di ndu, ka unu we rọputa ndu-unu, ka unu we rọputa ndu-unu, ka Jehova we ruda kwa ndu-unu, ka unu we rọputa ndu-unu, ka unu we rọputa kwa ndu-unu, ka unu we rọputa ndu-unu, ka unu we rọputa ndu-unu; ka unu we ge nti olu-Ya, ka unu we rapara n'aru Ya: n'ihì na Ya onwe-ya bu ndu-unu na ogologo ubọchi-unu;(Diut. 30:15-20)

Ikwu: Ala Jehova maka Israel bụ “Ala Nkwa ahụ” - Kenan. Taa, “ala nke Onyenwe anyị” bụ “Alaeze Chineke” chọọchị Kraịst, bụ ala a gbaghaara. A tulerè nke a n’akwukwọ Bible Way Publishing A Kingdom Not Mede With Hands.

Ọchịchọ Chineke bụ ka ndị e kere n’onyinyo Ya (ọdịdị Ya) ka ha na Ya dị ná mma ma nwee mmekọrịta chiri anya na Ya nke na-apụta ozugbo e liri ha n’ime ọbara Kraịst, bụ ọnwụ. "Onyenwe anyị adighị egbu oge n’ime nkwa ya, dị ka ụfọdụ ndị na-aghọta ngwa ngwa, kama ọ na-enwere unu ndidi: Ọ chọghị ka onye ọ bụla laa n’iyi, kama ọ chọrọ ka mmadụ niile chegharịa." (2 Pita 3:9) "Ị hụkwara, n’oge kwesiri ekwesị, mgbe anyị ka na-enweghị ike, Kraịst nwurụ n’ihì ndị na-adighị asọpuru Chineke. . . . Ma Chineke na-egosi pụta ihunanya nke ya n’ebe anyị nọ n’ime nke a: Mgbe anyị ka bụ ndị mmehie, Kraịst nwurụ n’ihì anyị: ebe e g gụ Uga Uga sankwa mma ya zọpụta anyị kari. (Ndị Rom 5:6-10)

Ikwu: "Nchegharị" bụ "Ọ bughị mmetụta nkịtị; ọ dighị enwe mgbagwoju anya nke ọndụ na mmetụta. Ọ bughị mgbanwe dị mfe na ihu igwe nke mkpuru obi.

(" Okwu nkọwa Pulpit", vol. 18, p. 66 nke e hotara na "MKWURU" #515 Al Maxey, Jenụwarị 3, 2012)

Ajụjụ kachasi mkpa, yabụ, kwesiri ibu - "Gini ka m ga-eme ka a gbaghara m mmehie m ka e wee zoputa m ma nweta ndu ebighi ebi n'ebe Chineke no? Onye na-achota aziza ajujụ ahụ ga-eche nhorọ di oké njo ihu - mkpebi na-adigide adigide ime. Di ka ndi Izrel oge ochie, i ghaghị ihoro "Ndu" ma o bu "Onwu."

Isi nke 8

Gini ka m ga-eme?

Aga m aghota na abụ m onye mmehie choro onye nzoputa.

Ọtụtụ ndị anaghị eche na ọ dị ha mkpa maka onye nzoputa n’ihì na ha echeghị na ha funahuru ha mkpa mgbaghara. Ma ọ bụ site n’inu okwuchukwu na-akpali akpali; eleghi anya enyi nke na-akoro

gi eziokwu; ikekwe site n'igụ trakti; nke ọbụla, n'uzọ ụfọdụ i ga-aghọta na "mmadụ nile emehiewo, ha adighi erukwa otuto Chineke" (Ndi Rom 3:23). Dika Aisaia onye amuma kwuworo ogologo oge gara aga: "Nmehie ayi ezonariwo ayi iru Chineke ka O we ghara inu" (Aisaia 59:2). Mmehie nke anyi na-ekewapu anyi na Chineke! "Ugwọ ọrụ nke mmehie bu ọnwụ" (Ndi Rom 6:23). Nke a bu ọnwụ ime mmụọ, nke bu nkewapu n'ebe Chineke nọ maka ndi furu efu.

"Ma kedu maka ọrụ ọma m?" mmadụ nwere ike isi. Aziza ya bu: "N'ihina na ọ bu amara ka e jiworo zọpụta unu site n'okwukwe, nke ahụ esiteghikwa n'onwe unu; ọ bu onyinye Chineke, ọ bughị nke ọrụ, ka onye ọ bụla wee ghara inya isi." (Ndi Efesos 2:8-9)

"Ma mmehie m di ntakiri," ndi ọzọ na-ekwu, ma "N'ihina na onye ọ bụla nke ga-edebe iwu dum ma sụọ ngongọ n'otu ihe, ọ bu onye ikpe mara ihe niile." (Jems 2:10)

Nganga mmadụ na afọ ojuju bu ihe mgbochi kachasi na nzọpụta. Onye juru inakwere na ya bu onye mmehie choro mgbaghara efu efu, a pughikwa izọpụta ya.

I ghotala obi nkoropu nke ibu onye mmehie nke choro Onye Nzọpụta?

M ga-aghota na Jizos bu nani olileanya nzọpụta.

Ọ dighi uzọ ọzọ e si enweta nzọpụta. Site n'ọnwụ ya n'obe, Jizos nwere ike izọpụta, itọhapu, na mgbaputa ndi mmehie. Na Jon 14:6, Jizos kwuru, si: "Mụ onwe m bu uzọ, eziokwu, na ndu: ọ dighi onye na-abiakwute Nna m ma ọ bughị site na Mụ." Naani otu uzọ anyi nwere ike isi bjaruo Chineke nso bu site na Kraist. Anyi na-agukwa n'Oru 4:12, si: "Nzọpụta adighikwa n'ebe ọ bụla ọzọ, n'ihina na ọ dighi aha ọzọ di n'okpuru eluigwe nke e nyere n'etiti mmadu nke a ga-eji zọpụta anyi." Enweghi ike izọpụta anyi site na idabere na Mohammed, Buddha, okpukpe ndi Juu, chi Hindu ma ọ bu nzuko okpukpe ọ bụla. Anyi apughikwa icheputa usoro "Iso Uzọ Kraist" nke anyi di ka a na-eme taa ma na-atu anya na ọ ga-azọpụta anyi. Naani Jizos Kraist nwere ike ikowa onodu maka nzọpụta anyi n'ihina na ọ kwuru ugwo anyi ma buru naani onye nzọpụta anyi. Ọ dighi uzọ ọzọ.

I di njikere ituda onwe gi n'ala n'ukwu onye naani ya ga-azọpụta gi - Jizos Kraist?

M ga-ekwere na ozi ọma na Jizos Kraist bjara n'ụwa, biri ndu zuru okè, akpogidere n'obe, (izu okè aja) maka mmehie m, e liri, bilitere na ndi nwuru anwu n'ubochi nke ato na ugbo a di ndu ruo mgbe ebighi ebi n'aka nri Chineke iriochitere ndi no n'ime ahụ Kraist, ya Church, a di ndu organism, ọ bughị ụfọdụ nzuko.

A na-akpo ihe Jizos meere anyi "ozi ọma," nke putara "ozi ọma!" Na Mak, Jizos na-agwa anyi na anyi ga-ekwere nke a ozi ọma ka a zọpụta.

Mak 16: 15-16 - "Gaanụ n'ụwa nile kwusara ihe nile e kere eke ozi ọma: onye ọ bụla nke kwere na e mere baptizim, a ga-azọpụta, ma onye ọ bụla nke na-ekweghị ekwe, a ga-ama ikpe."

Lee akụkọ ọ bụ! Chineke n'ọdịdị mmadụ, n'ụdị Jizọs onye Nazaret, gabigara ọtụtụ ọnwụnwa ma ọ dighị eme mmehie!

1 Pita 2:21 - "Nke a ka akpọrọ unu, n'ihị na Kraịst tara ahụhụ n'ihị unu, na-ahapụrụ unu ihe atụ, ka unu wee na-eso nzọụkwụ ya."

Ọ mere ọtụtụ ihe iriba ama na ọrụ ebube iji gosi na ọ bụ chi ya.

Jọn 20: 30-31 - "Jizọs mere ọtụtụ ihe iriba ama ndị ọzọ dī ebube n'ihu ndị na-eso ụzọ ya, ndị a na-edeghị n'akwụkwọ a: ma e dere ihe ndị a ka unu kwere na Jizọs bụ Kraịst, Ọkpara Chineke, na site n'ikwere, unu wee nwee ndụ n'aha ya."

Ọ nwurụ maka anyị - àjà a na-achụrụ Chineke maka mmehie anyị niile!

Ndị Hibru 1: 10-14 - "Ọ na-ekwukwa, sị, Na mbụ, Onyenwe anyị, ! tọrọ ntọala ụwa, eluigwe bụ ọrụ aka Gị: ha ga-ala n'iyi, ma Gị onwe gị ga-anọgide; ha nile ga-aka nká dī ka uwe: ! ga-apịakọta ha dī ka uwe mwụda, dī ka uwe ka a ga-agbanwe.

"Ònye n'ime ndị mmụọ ozi ka Chineke gwara, sị, 'Nọdụ ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-eme ka ndị iro gị bụrụ ihe mgbakwasị ụkwụ maka ụkwụ gị?"

N'ikpeazụ, e mere ka o si n'ọnwụ bilie, na-egosi na Ọ bụ Ọkpara Chineke.

Ndị Rom 1: 4-5 - "Onye site na Mmụọ nke ịdị nsọ e kwusara ya n'ike ịbụ Ọkpara Chineke site na mbilite n'ọnwụ ya, Jizọs Kraịst Onyenwe anyị, site n'aka ya na n'ihị aha ya, anyị natara amara na ozi, ịkpọ ndị si n'etiti ndị mba ọzọ niile ka ha na-erube isi nke sitere n'okwukwe."

1 Ndị Kọrint 15:1 - "Ugbu a, ụmụna m, achọrọ m ichetara unu ozi ọma nke m zisara unu, nke unu natara, nke unu guzokwara na ya." Lee akụkọ magburu onwe ya!

Aga m echegharị na mmehie m.

Jizọs na-ekwu na Luk 13:3, "... ma ọ bụrụ na unu echegharighi, unu niile ga-alakwa n'iyi." Ọ bụ ma-ọbụ chegharịa ma-ọbụ laa n'iyi; nhọrọ bụ nke anyị. Ọrụ 17: 30 na-ekwu, "N'ezie oge ndị a nke amaghị ihe, Chineke leghaara anya, ma ugbu a ọ na-enye mmadụ niile iwu ka ha chegharịa." Mmadụ nile n'ebe nile, na nke ahụ gụnyere mụ na gị, ka Chineke nyere iwu ka ha chegharịa. Chegharịa gini? Chegharịa ná mmehie anyị. Chegharịa n'ighara ijere ozi n'ụzọ zuru oke na ịgbaso ihe niile Chineke kwuru. Chineke na-arịọ anyị ka anyị chegharịa. Ọ chọsiri ike ka anyị chigharịkwuuru ya. Ọ na-agwa anyị na 2 Pita 3:9, sị: "Onyenwe anyị adighị ala azụ n'ime nkwa Ya, dī ka ụfọdụ ndị na-agụ ọ dī umengwụ; kama ọ na-enwe ogologo ntachi obi n'ebe anyị nọ, ọ chọghị

ka onye o bula laa n'iyi kama ka mmadu nile chegharja." Chineke chorọ ka anyi chegharja ka a zoputa anyi. O ji ndidi na-echere anyi. Ma n'ikpeazu, oge anyi ga-agwu. Ka anyi na-ewepu ncheharj, ka obi anyi na-esikwu ike.

Ncheharj abughj naanị igbaghara. 2 Ndi Korint 7:10 na-ekwu, si: "N'ihhi na iru uju nke Chineke na-aruputa ncheharj na-eduba na nzoputa, o bughj ka e chegharja: ma mwute nke uwa na-eweta onwu." Ncheharj bu mgbanwe nke obi na mgbanwe nke uche. Anyi aghaghj ikpebiri onwe anyi ka anyi kwusi ibi ndu otu anyi si ebi ma malite ibi ya n'uzo Chineke. O na-eme ka anyi mata na anyi ga-eji ike anyi niile na-ejere Chineke ozi ma na-eme ihe niile o kwuru. Matiu 22:37 Jizos sirj ya: "I ga-ejikwa obi gi dum na mkpuru obi gi dum na uche gi dum hu Jehova bu Chineke gi n'anya. N'ikwu ya n'uzo ozo, anyi ga-eji ike anyi niile mee ya.

Ndi Rom 2: 4 na-ekwu, "Idi mma nke Chineke na-eduga gi na ncheharj." Chineke emere anyi ezigbo ihe, nke a kwesikwara ime ka anyi chorọ ime ihe na-atọ Ya utọ n'uzo o bula. Chineke, n'ihhi ihunanya o nwere n'ebe anyi no, meere anyi otutu ihe, n'ihhi nke a, anyi na-agu na 1 Jon 4:19, si: "Anyi huru ya n'anya, n'ihhi na o bu uzo hu anyi n'anya. Nke a kwesiri ime ka anyi chorọ ichegharj ma mee ihe niile o gwara anyi ka anyi mee, ma o bughj ya, anyi ahughj Chineke n'anya. Jizos kwuru na Jon 14:24: "Onye na-ahughj m n'anya adighj edebe okwu m."

I huru Chineke n'anya? O buru na i mee ya, i ga-achọ ime ihe niile o kwuru. Na Jon 14:15 Jizos na-ekwu, "O buru na i huru m n'anya, debe iwu m." I di njikere igosi ihunanya gi n'ebe Chineke no site na ncheharj? Site n'ihapu mmehie gi niile na nnupisi gi? Site n'ikpebi na i ga-enyefe ndu gi n'iso Jizos na irubere ya isi? Jizos sirj: "Onye o bula nke na-achọ iso m n'azu, ya ju onwe ya, welie obe ya, sokwa m." (Mak 8:34). I kpebiela na i chorghizi ime mmehie? O buru otu ahụ, i dila njikere ugbu a ka gi na Kraist diri n'otu.

M ga-ekwuputara Jizos

Jizos chorọ ka anyi kwuputa ya n'ihu ndi mmadu. Na Matiu 10: 32-33 o na-ekwu, "Ya mere, onye o bula na-ekwuputa m n'ihu ndi mmadu, ya ka m ga-ekwuputakwa n'ihu Nna m nke bi n'elugwe: ma onye o bula na-agonahu m n'ihu mmadu, m ga-agonarikwa ya n'ihu Nna m nke bi n'elugwe." O buru na anyi agonari Kraist, anyi ga-efunahu anyi. Anyi agaghj eme ihere ikwuputa ndi ozo na anyi kweere na Jizos Kraist bu Okpara Chineke. Jizos na-ekwu na Mak 8: 38, "N'ihhi na onye o bula nke na-eme ihere m na okwu m'ogbo a na-akwa iko na nke mmehie, Nwa nke mmadu ga-emekwa ihere ya mgbe o ga-abja n'ebube nke Nna ya, ya na ndi mmuo ozi di nsọ." O buru na ihere na-eme anyi nke ahụ putara na anyi ga-efunahu anyi.

Enwere otutu ihe atụ nke ndi mmadu na-ekwuputa okwukwe ha na Kraist na Akwukwo Nso. Otu n'ime ha di na Matiu 16:16-17, "Sajmon Pita zara si: "I bu Kraist ahụ, Okpara nke Chineke di ndu."

Jisus zara, si ya: "Ngọzi na-adiri gi, Saịmọn Bajona, n'ih i na anụ ahụ na ọbara ekpughere gi ihe a, kama ọ bụ Nna m nke bi n'eluigwe." Kraịst nwere obi uto na nkwuputa Pita na Ọ ga-anonyekwara nke anyi.

Na Ọrụ 8: 36-37 otu nwoke juru ajuru a, "Lee ebe a mmiri, gini na-egbochi ime m baptizim?" Mgbe ahụ n'amaokwu 37, "Mgbe ahụ Filip siri, Ọ buru na i kwere na obi gi nile, i ga-enwe ike." O wee zaa, si, 'Ekwere m na Jizos Kraịst bu Okpara Chineke.'" Nke ahụ bu nkwuputa oma ahụ.

Ma e nwere ihe ozọ. Ọ bughị naanị na anyi na-ekwuputa na Jizos bu Kraịst, Okpara Chineke, anyi na-ekwuputakwa ya di ka Onyenwe anyi. "... Ọ buru na i jiri onu gi kwuputa Onyenwe anyi Jizos ma kwere n'obi gi na Chineke akpolitela ya n'onwu, a ga-azoputa gi." Ndi Rom 10:9 . Anyi na-akpo ya aha dika onye ndu anyi, onye nwe anyi, onye ochichi, onye isi, onye isi, onye nwere ikike niile na ndu anyi. Otu ubochi, onye o bula ga-ekwuputa nkwuputa a - "... na n'aha Jizos ka ikpere niile ga-ehulata, nke ndi no n'eluigwe na nke ndi di n'uwu na nke ndi di n'okpuru uwa, na ka ire o bula wee kwuputa na Jizos Kraịst bu Onyenwe anyi, iji nye Chineke Nna otuto." (Ndi Filipai 2:10-11) Ma nye ufodu ndi, o ga-abu n'oge.

I di la njikere ikwuputa ndi ozọ na i kweere na Jizos bu Kraịst ahụ Okpara nke Chineke di ndu nakwa na o buzi Onyenwe anyi na Nna-ukwu nke ndu gi?

A ga-emikpu m

Oru 2:38– "Chegharianu, ka e meekwa unu niile baptizim n'aha Jizos Kraịst maka mgbaghara mmehie, unu ga-anatakwa onyinye nke Mmuo Nso." A ga-eme anyi baptizim (mikpu), ka anyi wee nweta mgbaghara nke mmehie anyi niile.

Oru 22:16– Ma uhu a gini mere i nēchere? Bilie ka eme baptism, sachapu kwa mmehie-gi nile, nakpoku aha Jehova.

Ikwu: Mgbe o kwuchara na Jizos bu Chineke n'udi mmadu na ikpoku Chineke ka o gbaghara mgbe ahụ site na nmikpu n'ime mmiri, baptizim, Chineke na-asachapu mmehie mmadu site n'obara nke Kraịst - Ọ bughị mmiri. Ikpoku aha Jehova putara ikpoku Ya ka o mee ihe. Ikpoku aha Onyenweanyi, na-arịo ya ka o gbaghara anyi, sachapu mmehie anyi wee zoputa anyi!

1 Pita 3:21- "N'ikweko na nke ahụ (mkpuru obi asato a zoputara site na mmiri n'ime ugbu ahụ), baptizim na-azoputa gi ugbo a - o bughị iwepu unyi n'anụ ahụ, kama iriọ Chineke maka ezi akọ na uche site na mbilite n'onwu nke Jizos Kraịst." Baptizim, di ka Pita si kwuo, abughị isachapu unyi sitere n'anụ ahụ. Kama, baptizim nke na-azoputa anyi bu 'aririọ' (aririọ) a na-arịo Chineke maka ezi akọ na uche. Baptizim bu ekpere, aririọ, iriọ Chineke aririọ maka sachapu n'ime nke mkpuru obi ikpe mara. Ya mere, baptizim n'ime Kraịst bu ezi ekpere onye mmehie nke Akwukwo Nso.

Gini na-azoputa anyi na mmehie anyi? Obara Jizos! Olee mgbe obara Jizos ga-azoputa anyi? Mgbe anyi na-akpokwu Chineke ka o sachapu anyi site na baptism! Yabu kedu ebe ike nzoputa di? O bu n'obara mgbaghara mmehie nke Kraist. (mbilite n'onwu nke Jizos Kraist bu ihe omume nke kwadoro uru nke onwu ya n'obe.) Okwukwe - baptism na-ejikota anyi na onwu, olili na mbilite n'onwu nke Kraist.

Ime baptizim "ba n'onwu ya" na ibu onye "na ya di n'otu na mbilite n'onwu ya" (Ndi Rom 6:3-5) bu otu nzoputa si abara anyi na baptizim.

Nzoputa, mgbaghara mmehie, nke na-abia site n'idi n'otu, (eme ka ha dighachi na mma), na Chineke n'ime Kraist ka a na-enye mgbe obi anyi tukwasiri obi na-ario Chineke maka ezi ako na uche. Anyi na-eme nke a mgbe e mere anyi baptizim, (emikpu). Baptizim bu okwukwe na-eti mkpu, ekpere, ka Chineke zoputa anyi dabere na onwu nke Kraist n'obe, aja aja. O di mkpa ka e mee gi baptizim?

M ga-ekwesị ntụkwasi obi ruo onwu

Ndi Kolosi 1:21-23— "Ma unu, ndi e kewapuru n'oge gara aga na ndi iro n'uche unu site n'ajo oru, ma ubu a O mewe ka ha dighachi na mma n'anu ahụ ya site n'onwu, iji chee unu di nsọ, ndi na-enweghikwa ihe a ga-eji taa unu uta n'ihu Ya;

Mkpughe 2:10— "Kwusi ntụkwasi obi ruo onwu, m ga-enyekwa gi okpueze nke ndu."

Nke a bu naanị ntakiri nkowaputa nke uche Chineke maka ndu gi. Ndi na-abanye n'uzo nke Kraist na-eji ndu ha nile na-achọ izu okè ya, na-akwado maka ndu ebighi ebi nke ndi a zoputara ga-enweta n'ihu Ya. Ugwu a, i ga-ekpebi. Onye o bu na n'ime anyi ga-ahoro akara aka ya ebighi ebi. Kedu nke mkpebi gi ga-abu?

Matiu 7:13-14 - "Si n'onu uzo ama di warara banye n'ihu na obosara ka onu uzo ahụ di, obosara dikwa ka uzo ahụ nke na-eduba na mbibi di, otutu ndi na-esikwa na ya abanye di.

Oku Chineke n'uwa

Matiu 11:28-30— "Bikwutenu m, unu nile ndi na-adogbu onwe unu n'oru na ndi eboro ibu di aru, na M ga-enye unu izu ike: werenu yoke nke m n'olu unu, mutakwanu ihe n'aka m, n'ihu na m di nwayo na onye di umeala n'obi n'obi, unu ga-enwetakwa izu ike nye mkpuru obi unu: n'ihu na yoke m di mfe, ibu m dikwa mfe."

1 Ndi Kọrịnt 2:9-11– “Ma dị ka e dere, si: ‘Anyị ahụghị, ntị anụghị, ọ bughịkwa n’ime obi mmadụ ihe Chineke doziri maka ndị hụrụ Ya n’anya. Ma Chineke ekpughewo ha site na Mmụọ Nsọ, n’ihi na Mmụọ Nsọ na-enyocha ihe niile, ee, ihe ndị miri emi nke Chineke.

Matiu 28:18-20– “Jizọs wee bịa gwa ha okwu, si, ‘Enyewo m ikike niile n’eluigwe na n’elu ụwa. Ya mere gaanụ mee mba niile ka ha bụrụ ndị na-eso ụzọ m, na-eme ha baptizim n’aha nke Nna na nke Okpara na nke mmụọ nsọ, na-ezi ha ka ha debe ihe niile m nyeworo unu n’iwu, ma, le, m nonyeere unu mgbe niile, ruo ọgwụgwụ nke ụwa. Amen.”

Mak 1:14-15– Jisus bia na Galili, nēzisa ozi ọma nke ala-eze Chineke, si, Oge ahu eruwo, ala-eze Chineke di kwa nso: chegharianu, kwere kwa n'ozu ọma ahu.

Matiu 6: 33-34 - "Ma buru ụzọ chọ alaeze Chineke na ezi omume Ya, a ga-atụkwasi kwara unu ihe ndị a niile: ya mere, echegbula onwe gi maka echi, n'ihi na echi ga-echegbu onwe ya maka ihe nke ya.

Ndi Rom 6:16-19– “Unu amataghi na onye unu onwe-unu nēwere onwe-unu nye ka ha nērubere isi, unu bu ndi-orù nke onye ahu unu nērube isi, ma-ọbu nke nmehie nke nēweta ọnwu, ma-ọbu nke nrube-isi nke nēdubà n'ezi omume?

"N'ihi na dij nnọọ ka unu weputara akụkụ ahụ unu dij ka ndi ohu nke adighi ọcha, na nke mmebi iwu, nke na-eduga n'imebi iwu kari, otu ahụkwa ka akụkụ ahụ unu ugbu a dij ka ndi ohu nke ezi omume maka idj nsọ."

Ọrụ 4:10-12– “Ka mara unu niile na ndị Izrel niile na site n’aha Jizọs Kraịst onye Nazaret, onye unu kpogidere n’obe, onye Chineke mere ka o si na ndị nwurụ anwụ bilie, site n’aka ya ka nwoke a guzo n’ihu unu n’ezigbo mma, nke a bụ ‘nkume ahụ nke unu ndị na-ewu ụlọ juru, nke ghorọ isi nkuku.’ Nzọputa adighikwa n’ebe ọ bụla ọzọ, n’ihi na ọ dighi aha ọzọ dij n’okpuru eluigwe nke e nyere n’etiti mmadụ nke a ga-eji zọputa anyị.”

Mmechi Enweghị nkwa nke echi

Ọdachi ahụ bụ na ọ dighi onye ga-atụfu Eluigwe wee nweta ọkụ mmụọ. Nhọrọ bụ nke anyị. Anyị nweere onwe anyị ikpebi ọdinihu ebighi ebi anyị. Ọbụrụ na Eluigwe bụ ebe akwadoro maka ndi akwadoro, mgbe ahụ ọkụ mmụọ bụ ebe a na-akwado ndi na-akwadobeghi.

2 Ndi Kọrịnt 6:2– “Le, ugbu a bụ oge a na-anakwere; lee, ugbu a bụ ụbọchị nzọputa.”

Jon 15:10– “Ọbụrụ na unu edebe iwu-nsọ m nile, unu ga-anogide n’ihunanya m; ọbuna dika m debeworo iwu-nsọ Nna m, wee nogide n’ihunanya ya.

Ndị ahụ “N’ime Kraịst” dị ndụ maka ndụ agwụwala ga-amarịrị ọnwụnwá nke ekwensu na-edobere ha mgbe nile n’ihi na e nwere ihe atụ n’ime Agba Ochie na Agba Ọhụrụ nke ụmụ Chineke na-enupụrụ Chineke isi na ilaghachi n’uzọ nke ụwa.

Ndị “na-anọghị na Kraịst” kwesịrị ịtụle nke ọma:

Gịnjị ka Baịbụl na-ekwu banyere otú e si enweta Kraịst?

Nyurụ – mụọ nke ọma ma guọ ihe Kraịst kuziri n’ihi na ha bụ Okwu nke ndụ.

Ghọta

- Mmadụ nile, ndị nwoke na ndị nwanyi, bụ ndị mmehie ebe ha nupụrụ isi n’uzọ ezi omume na iwu-nsọ nile nke Chineke
- Mmehie nke mmadụ na-enweghị mgbaghara ga-ebute ọnwụ ebighị ebi m
- A ghaghị igbaghara mmadụ ka ya na Chineke nwee ndụ ebighị ebi
- Kraịst bụ nanị ụzọ m ga-esi gbaghara mmehie m nile

kwere -JizọsBụrụ na ọ bụ Chineke

- Ọ came n’ụwa n’anụ arụ dika Jisus nke Nazaret
- Ọbiri n’etiti ụmụ nwoke
- Ọjiri obi ya nye ndụ anụ arụ Ya nke na-enweghị mmehie dika ihe zuru oke na naanị aja maka mmehie m, ebe akpogidere ya n’obe
- ỌE liri
- Chineke si n’ili bilie n’ụbọchị nke atọ
- Ọpụtara nye ọtụtụ narị mmadụ mgbe mbilite n’ọnwụ ya gasịrị
- Yanrigoro n’eluigwe ka ya na Nna nọnyere bụ ndị na-eso ụzọ Ya gbara ama

Chegharja -Gbanwee site na mmehie na nnupụisi gaa na ntụkwasị obi na nrube isi

Kwupụta -Kwuta na i kweere na Jizọs bụ Ọkpara Chineke.

Chọọ -Kpọkwo Chineke ka o gbaghara gị mmehie gị

anwụ -Wepụ ndụ ochie gị, nke mmehie, ndụ nke ụwa

E liri -Tinye ndụ mmehie gị nwurụ anwụ n’ime ili nke baptizim site na imikpu mmiri n’ime ọnwụ Ya, na-ekwe ka Chineke bilite gị n’ili dika ihe okike ọhụrụ sachara.

Anata -Mmụọ Nsọ dị ka ihe nkwenye ego na-ekwe nkwa ihe gaje ịbịa

Burụ -Dika Onye Kraịst ọhụrụ, Chineke gbakwunyere gị, dika nwa nkuchi Ya, nye ụmụaka ndị ọzọ

n'ime Nzuko-nsọ Kraịst.

Bi -Nogide na-ebi ndu n'iguzosi ike na nrubeisi nye Kraịst na nkuzi nke ndiozi "...Ana m agba unu ume ka unu bie ndu nke kwesiri okpukpo oku ahụ unu natara. Na-adi umeala n'obi kpam kpam, nweenu ndidi, na-edirita ibe unu n'ihunanya. Gbalisienụ ike idebe idi n'otu nke Mmụọ Nsọ site n'ihe nkekọ nke udo. (Ndi Efesos 4:1-3)

Mee ihe - "Oge ziri ezi" bu ugbo a.

Taa bu ubochi nzoputa!

Ajuju

1. Chineke enyela mmadu niile a. ____ Ahu b. ____ Mkpuru obi c. ____ Muro d. ____ Ihe niile di n'elu e. ____ Ahu na Mkpuru Obi
2. Mmadu na-anwu naani otu ugboro ka ikpe ahụ ga-abia. Eziokwu ____ Ugha ____
3. Mkpuru obi mmadu bu akọ na uche ya (mmata).
Eziokwu ____ Ugha ____
4. Mmuro nke mmadu bu Chineke na-enye, o ga-alaghachikwutekwa ya mgbe mmadu nwuru onwu anu ahụ. Eziokwu ____ Ugha ____
5. Ogbugba ndu nke Chineke na umu Izrel gbara gbaghaara mmehie ha site n'aja nke oké ehi na ewu. Eziokwu ____ Ugha ____
6. Na nro, mmuro ozi Chineke gwara Josef na Meri, onye olulu, ga-amu nwa nwoke site na Mmuro Nsọ na O ga-azoputa ndi mmadu na mmehie ha.
Eziokwu ____ Ugha ____
7. Jon Onye Na-eme Baptizim gbara akaebe na Jizos bu Nwa Aturu Chineke nke ga-ewepu mmehie nke uwa. Eziokwu ____ Ugha ____
8. Jizos kwuputara "Abu m uzọ, eziokwu na ndu." Eziokwu ____ Ugha ____
9. Mgbe Jizos nwuru, mkpuru obi ya gara Hedis, bu ebe obibi nke mkpuru obi ndi nwuru anwu.
Eziokwu ____ Ugha ____
10. Mgbe Kraịst kpolitere n'onwu, o meghere onu uzọ ama nke akuku Paradais nke Hedis na-atohapu ihe nile e nwere n'ebe ahụ. Eziokwu ____ Ugha ____

11. Mgbe Kraist rigoro n'Eluigwe, O duuru ndi ezi omume n'agha n'ime Paradais nke Hedis gaa n'eluigwe ka ha na Ya nọrọ? Eziokwu ____ Ụgha ____
12. Jizọs kwuru na ọnụ ụzọ ámá nke Hedis agaghị emerị ahụ nke ndị kwere ekwe, ntụkwasi obi na ndị na-erube isi, Nzukọ-nsọ Ya. Eziokwu ____ Ụgha ____
13. Mgbe Pọl na-agwa Ndị Kraist nọ na Tesalonajika okwu, Pọl gwara ha na Kraist nwurụ ka ndi na-erubere Kraist isi, ma ndi di ndu ma ndi nwurụ anwu na ọbịbịa ya, wee soro ya dịkọọ ndu.
Eziokwu ____ Ụgha ____
14. Nriego nke Kraist n'elu igwe ka ya na Nna Ya diri ka a gbara ama: a. ____ Ndị isi ndi Juu b. ____ O nweghị ndi akaebe maka nriego ya c. ____ Ndị na-eso ụzọ ya
15. Mkpuru obi nke madu nile emere ndi ezi omume site n'ọbara nke Kraist ga-eso Chineke biri ebigh ebi n'elu igwe ebe nkpuru obi nke ndi ajo omume, ndi nnupu isi na ndi ajo omume, ga-ebi n'ime oku ala-mgbe ebighere maka ekwensu. Eziokwu ____ Ụgha ____
16. Ndị na-anụ ozi nke idị n'otu nke Chineke (ozị ọma nke Kraist) gbanwere site n'udị ndu di ugbu a (cheghari) wee mee baptizim (mikpu) mmụọ nsọ ka ọ biri n'ime ha. Eziokwu ____ Ụgha ____
17. Mgbe Kraist ga-alaghachi n'igwe ojii (ọbịbịa nke abụọ) ndi bi n'ime Kraist ga-ezute ya n'ikuku. Eziokwu ____ Ụgha ____
18. Ọ di mkpa ka mmadu mata na ya bu onye mmehie iji rịọ mgbaghara? Eziokwu ____ Ụgha ____
19. Di ka akwukwo nsọ si kwuo, onye ọ bu la emehiewo. Eziokwu ____ Ụgha ____
20. A na-azọputa ndi mmadu site a. ____ Amara site n'okwukwe na nrube isi. b. ____ Amara c. ____ lbi ndu di mma na nke omume.
21. Ọle uzọ ole diri nzọputa? a. ____ Ọtutu b. ____ Otu c. ____ A gwaghị ya n'Akwukwo Nso
22. Ncheghari bu a. ____ na-akwa uta maka omume na-adighi mma b. ____ mgbanwe na obi, uche na udi ndu
23. Baptizim n'ime Kraist bu aririọ mmadu na-ariọ Chineke maka mgbaghara ka Chineke wee na-arụ ọrụ site n'ọbara Kraist nke e nyere di ka aja zuru okè maka mmehie. Eziokwu ____ Ụgha ____

24. "Ọ BỤRỤ" na Ndi Kọlọsi 1:22 pụtara na mmadụ nwere ike ghara ikwesị ntụkwasị obi.
Eziokwu ____ Ụgha ____

25. Onye ọ bụla ma Onye Kraịst ma ọ bụ onye na-abughị Onye Kraịst na-ebi maka: a. ____ Ma ọ
bụ ndụ ebighi ebi ma ọ bụ ọnwụ ebighi ebi

b. ____ Ma dịka a ga-azọpụta onye ọ bụla

c. ____ Ma dị ka ebighi ebi adighi